

Hana Hobljaj, javnobilježnička prisjednica u uredu javne bilježnice Ruže Hobljaj i stalni sudski tumač za slovenski jezik
hana.hoblaj@gmail.com

UDK 347.961.1:347.65/.68(497.4)

347.961.1:347.65/.68(497.5)

Pregledni rad

Primljeno (Received): 17. 01. 2020

Prihvaćeno (Accepted): 16. 09. 2020

Javnobilježnički akt s nasljednopravnim učincima u slovenskom i hrvatskom pravu: konceptualne sličnosti i razlike

Hana Hobljaj

Javni bilježnici Republike Slovenije nadležni su za sastavljanje isprava u obliku javnobilježničkog akta i to temeljem Zakona o nasljeđivanju RS i Zakona o javnom bilježništvu RS za sastavljanje sporazuma o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno i oporuka, a temeljem Zakona o obveznom odnosima RS za sastavljanje ugovora o darovanju za slučaj smrti, ugovora o ustupu i raspodjeli imovine za života, ugovora o dosmrtnom uzdržavanju i ugovora o doživotnom uzdržavanju. Sudjelovanje javnih bilježnika prilikom sklapanja pravnih poslova na području obiteljskih i nasljednopravnih odnosa je bitna zbog dalekosežnih imovinskopravnih posljedica stranaka te osjetljivosti odnosa koji se takvim pravnim poslovima uređuju. Stručnom izradom isprava u obliku javnobilježničkog akta, vezanih uz nasljednopravne i obiteljske odnose te svojom ulogom nepristrane osobe koja postupa u interesu svih stranaka, javni bilježnici osiguravaju pravnu sigurnost i istodobno sprječavaju nastanak sporova, odnosno olakšavaju rješavanje sporova ako do njih dođe.

Ključne riječi: javni bilježnik, javnobilježnički akt, nasljednopravni odnosi, ugovor, oporuka.

1. UVOD

Nadležnost javnih bilježnika u poslovima vezanim za nasljedno pravo u Republici Sloveniji nije određena Zakonom o nasljeđivanju¹ Republike Slovenije (dalje: Zakon o nasljeđivanju RS). Kako se nasljedno pravo u Republici Sloveniji nije mnogo reformiralo tako nije donesen novi, cjeloviti zakon o nasljeđivanju, već se primjenjuje republički Zakon o nasljeđivanju² SR Slovenije iz 1976. godine sa svim izmjenama i dopunama, stoga i nadlež-

nosti javnih bilježnika nisu uvedene u taj zakon.³ Nadležnost javnih bilježnika u nasljednopravnim odnosima, odnosno sastavljanju pravnih poslova s nasljedopravnim učincima proizlazi iz odredaba Zakona o javnom bilježništvu⁴ Republike Slovenije (dalje: Zakon o javnom bilježništvu RS) i Zakona o obveznim odnosima⁵ Republike Slovenije (dalje: Zakon o obveznim odnosima RS).

Do stupanja na snagu Zakona o javnom bilježniš-

1 Zakon o dedovanju, Uradni list SRS, br. 15/76, 23/78, Uradni list RS, br. 13/94 – ZN, 40/94 – odl. US, 117/00 – odl. US, 67/01, 83/01 – OZ, 73/04 – ZN-C, 31/13 – odl. US i 63/16. Prijevod o na hrvatski jezik je Zakon o nasljeđivanju.

2 Zakon o dedovanju, Uradni list SRS, br. 15/76.

3 Zupančič, Karel. 2008. *Temeljna načela dednega prava*. Pravni letopis. Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, str. 80.

4 Zakon o notariatu, Uradni list RS, br. 2/07 – službeno pročišćeni tekst, 33/07 – ZS Reg-B, 45/08 i 91/13. Prijevod na hrvatski jezik je Zakon o javnom bilježništvu.

5 Obligacijski zakonik, Uradni list RS, br. 97/07 – službeno pročišćeni tekst, 64/16 – odl. US i 20/18 – OROZ631. Prijevod na hrvatski jezik je Zakon o obveznim odnosima.

tvu⁶ RS 1995. godine, Sporazum o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno bio je uređen Zakonom o nasljeđivanju RS, kojim je bilo propisano da je sporazum valjan ako ga je ovjerio sudac. Stupanjem na snagu Zakona o javnom bilježništvu RS izričito je propisano da sporazum o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno mora biti u obliku javnobilježničkog akta te je između ostalog također propisana mogućnost sastavljanja javnobilježničke oporuke, a koji institut prije nije postojao. Zakon o javnom bilježništvu RS propisuje da oporuka može biti sastavljena i u obliku javnobilježničkog akta te ima učinke sudske oporuke.⁷ Prema navedenom između ostalih oblika oporuka, koji su izričito propisani Zakonom o nasljeđivanju RS, oporuka može biti sastavljena i u obliku javnobilježničke oporuke koja je uređena Zakonom o javnom bilježništvu RS.

Temeljem članka 47. Zakona o javnom bilježništvu RS propisano je da u obliku javnobilježničkog akta moraju biti sklopljeni ugovori o uređenju imovinskopравnih odnosa između bračnih i izvanbračnih drugova, ugovori o raspolaganju imovinom osoba kojima je oduzeta poslovna sposobnost, sporazum o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno i drugi pravni poslovi za koje je zakonom propisano da moraju biti sklopljeni u obliku javnobilježničkog akta.

U Republici Sloveniji su do stupanja na snagu Zakona o obveznim odnosima⁸ RS, 2002. godine, u četvrtom poglavlju Zakona o nasljeđivanju RS bili uređeni nasljednopravni ugovori i to ugovor o ustupu i raspodjeli imovine za života i ugovor o dosmrtnom uzdržavanju. Nakon stupanja na snagu Zakona o obveznim odnosima, 1. siječnja 2002., navedeni ugovori su uređeni Zakonom o obveznim odnosima RS te su prestale vrijediti odredbe Zakona o nasljeđivanju RS zbog toga što se radi o ugovorima obveznog prava koji proizvode određene nasljednopravne učinke. Tako je Zakonom o obveznim odnosima RS, i to odredbama članaka 545. - 568., propisano da u obliku javnobilježničkog akta moraju biti sklopljeni: ugovor o darovanju za slučaj smrti, ugovor o ustupu i raspodjeli imovine za života, ugovor o dosmrtnom uzdržavanju i ugovor o doživotnom uzdržavanju.^{9, 10}

2. UGOVOR O NASLJEĐIVANJU, UGOVOR O BUDUĆEM NASLJEDSTVU ILI ZAPISU I UGOVOR O SADRŽAJU OPORUKE

Nasljedno pravo u Republici Sloveniji uređeno je Zakonom o nasljeđivanju RS. Temeljem odredbe članka 7. Zakona o nasljeđivanju RS propisano je da se nasljeđivati može temeljem zakona ili temeljem oporuke te je time isključena mogućnost nasljeđivanja na osnovi nasljednopravnih ugovora. Nemogućnost nasljeđivanja temeljem nasljednopravnih ugovora izražena je i propisanom nevaljanošću ugovora o nasljeđivanju u člancima 103. - 105. Zakona o nasljeđivanju RS.

Temeljem odredaba članaka 103. - 105. Zakona o nasljeđivanju RS nevaljani je ugovor o nasljeđivanju kojim netko svom suugovorniku ili trećoj osobi ostavlja svoju ostavinu ili njezin dio, zatim ugovor kojim netko otuđuje nasljedstvo kojem se nada, ugovor o nasljedstvu treće osobe koja je još živa i ugovor o zapisu ili kojoj drugoj koristi kojima se jedna ugovorna strana nada, a sve to iz nasljedstva koje još nije otvoreno. Slijedom toga nevaljanost je propisana za sve ugovore kojima bi netko raspolagao nasljedstvom kojemu se nada, odnosno ugovore kojima bi raspolagao tuđim nasljedstvom.¹¹ Nevaljan je također i ugovor o sadržaju oporuke kojim se netko obvezuje unijeti neku odredbu u svoju oporuku ili je ne unijeti, donosno opozvati neku odredbu iz svoje oporuke ili je ne opozvati.

U Republici Hrvatskoj je temeljem članaka 102. do 104. Zakonom o nasljeđivanju¹² (dalje: Zakon o nasljeđivanju RH) propisana ništetnost nasljednopravnih ugovora. Za razliku od odredaba Zakona o nasljeđivanju RS, gdje je propisana nevaljanost nasljednopravnih ugovora, u Hrvatskoj je izričito Zakonom o nasljeđivanju RH propisana ništetnost nasljednopravnih ugovora. Iz pravne teorije Republike Slovenije može se zaključiti da se radi o težem stupnju nevaljanosti te da su nasljednopravni ugovori zabranjeni, stoga i ništetni, dok u ostalom dijelu odredbe Republike Hrvatske o zabrani nasljednopravnih ugovora u potpunosti odgovaraju slovenskom pravnom uređenju.¹³

Zakonska zabrana nasljednopravnih ugovora proizlazi iz zaštite načela slobode raspolaganja svojom imovinom *mortis causa*. Sloboda oporučnog

6 Zakon o notariatu, Uradni list RS, br. 13/94.

7 Čl. 46., 78. i 94. Zakona o javnom bilježništvu RS.

8 Obligacijski zakonik, Uradni list RS, br. 83/01.

9 Notarska zbornica Slovenije. *Urejanje dednih in zapušćinskih zadev*. <https://www.notar-z.si/storitve/urejanje-dednih-in-zapusćinskih-zadev> (pristupljeno 5. rujna 2019.).

10 Galić, Zoran; Laušin, Tomislav; Longyka, Tomaž; Nikolić, Nina. 2003. *Hrvatsko-slovensko/engleski, Slovensko-hrvatski pravni rječnik pravni rječnik. Komunikado, Ljubljana*. Prijevod riječi preuzet na hrvatski jezik je doživotna renta. Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju je izvorno na slovenskom jeziku pogodba o preuzetku, dok je ugovor o doživotnom uzdržavanju izvorno na slovenskom jeziku pogodba o dosmrtnem preživaljanju.

11 Hrvatin, Branko. 2003. *Nasljednopravni ugovori*. Zagreb. Str. 3. http://www.vsrh.hr/CustomPages/Static/HRV/Files/HrvatinB_Nasljednopravni-ugovori_2003s.pdf (pristupljeno 30. kolovoza 2019.).

12 Zakon o nasljeđivanju, NN br. 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19.

13 Čebokli, Meta. 2018. *Sporazum o odpovedi neuvedenemu dedovanju*. Magistrsko diplomsko delo. Pravna fakulteta Ljubljana. Str. 3. <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=112177&lang=slv> (pristupljeno 2. rujna 2019.).

raspolaganja ne smije se ograničiti ugovorom.¹⁴ S obzirom na to da je ugovor dvostrani pravni posao, ostavitelj ne bi mogao nasljednopravni ugovor promijeniti jednostranom izjavom volje ili oporukom. Prihvatanje mogućnosti sklapanja ugovora kojim bi se ostavitelj obvezao na neko određeno raspolaganje svojom budućom ostavinom bio bi u suprotnosti s načelom slobodnoga oporučnog raspolaganja. Stoga je dopušteno isključivo oporučno raspolaganje imovinom *mortis causa*, jer je time osigurana ostaviteljeva sloboda raspolaganja svojom imovinom putem izjave njegove volje kojom nije vezan do svoje smrti, s obzirom na to da oporuku može bilo kada izmijeniti, načiniti novu ili staru uništiti.¹⁵

Iznimka od pravila ništetnosti nasljednopravnih ugovora je sporazum o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno. Taj sporazum jedini je nasljednopravni ugovor koji je dopušten.¹⁶

3. SPORAZUM O ODRICANJU OD NASLJEDSTVA KOJE NIJE OTVORENO

Sporazum o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno u Republici Sloveniji propisan je odredbama članka 137. Zakona o nasljeđivanju RS kojim je uređen institut odricanja od nasljeđivanja, a ne odredbama zakona koji nosi naslov Nasljednopravni ugovori. Sporazum o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno je iznimka od zabrane odricanja od budućeg nasljedstva od strane nasljednika, odnosno iznimka od pravila da ostavitelj ne može ugovorom raspolagati budućom imovinom koju će imati u trenutku svoje smrti.¹⁷ Navedeni sporazum jedini je dopušteni i valjani nasljednopravni ugovor.

3.1. Osobe ovlaštene za sklapanje sporazuma o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno

Temeljem odredbe članka 137. stavka 1. Zakona o nasljeđivanju RS propisano je da odricanje od nasljedstva koje nije otvoreno nema pravnog učinka osim ako se radi o odricanju od nasljedstva od strane potomka ili bračnog druga. Predak i njegov potomak mogu sklopiti sporazum o odricanju od nasljedstva koje bi potomku pripalo nakon smrti njegova pretka. Kako bi takav sporazum bio valjan, potomak mora biti poslovno sposoban, odnosno punoljetan jer je zakonom propisano da se mora raditi o potomku koji može samostalno raspolagati svojim pravima. Sporazum vrijedi i za

bračnog druga, ako se bračni drug odriče nasljedstva koje bi mu kao bračnom drugu pripalo nakon smrti njegova bračnog druga.¹⁸

Prema odredbama prijašnjeg Zakona o nasljeđivanju RS, i to iz 2001. godine, sporazum o odricanju od nasljedstva mogli su sklopiti samo potomci s pretkom, dok su tek s izmjenama i dopunama Zakona o nasljeđivanju RS iz 2016. godine ovlasti za sklapanje takvog sporazuma dobili i bračni drugovi. Odredbom članka 4.a Zakona o nasljeđivanju iz 2016. godine izjednačeni su i bračni i izvanbračni drugovi, a Zakon o životnom partnerstvu Republike Slovenije¹⁹ (dalje: Zakon o životnom partnerstvu RS), koji se primjenjuje od 2017. godine, u članku 2. propisuje da životno partnerstvo osoba istoga spola ima na svim pravnim područjima jednake pravne učinke kao i brak. Također, temeljem članka 3. Zakona o životnom partnerstvu RS, propisano je da nesklopljeno životno partnerstvo ima u odnosu među partnerima jednake pravne posljedice kao da je životno partnerstvo sklopljeno.

Slijedom toga sporazum o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno mogu sklopiti predak i potomak, bračni drugovi, izvanbračni drugovi te partneri istoga spola koji su sklopili životno partnerstvo i partneri istoga spola koji nisu sklopili životno partnerstvo.²⁰

Ako potomak (bračni drug) nije sporazumom o odricanju ili kasnijim sporazumom s pretkom izričito izjavio da se odriče samo u svoje ime, smatra se da se odrekao nasljedstva i za svoje potomke.²¹ Znači da odricanje vrijedi i za potomke onoga koji se odrekao, ako sporazumom o odricanju ili naknadnim sporazumom nije što drugo određeno. Ništetan bi bio ugovor, odnosno sporazum, ako bi bio sklopljen između nekih drugih osoba, a ne pretka i potomka, odnosno bračnih drugova.

3.2. Oblik sporazuma o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno

U Republici Sloveniji sporazum o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno mora biti sklopljen u obliku javnobilježničkog akta. Prema odredbama članka 51. stavak 1. točka 1. Zakona o javnom bilježništvu RS kod sklapanja javnobilježničkog akta moraju sudjelovati i dva svjedoka akta, odnosno umjesto dva svjedoka akta kod sastavljanja javnobilježničkog akta može sudjelovati drugi javni bilježnik.²² Javni bilježnik u svakom slučaju mora

14 Zupančić, Karel. *Op.cit.* (bilj. 3) Str. 77.

15 Žnidaršič Skubic, Viktorija. 2008. *Dedna pogodba, dednopravne klavzule u ženitni pogodbi in skupna oporoka*, Pravni letopis. Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani. Str. 91.

16 Čl. 137. Zakona o nasljeđivanju RS.

17 Hrvatinić, Branko. *Loc. cit.* (bilj. 11).

18 Čl. 137. st. 2. Zakona o nasljeđivanju RS.

19 Zakon o partnerski zvezi, Uradni list RS, št. 33/16. Prijevod na hrvatski jezik je Zakon o životnom partnerstvu.

20 Čebokli, Meta. *Op. cit.* (bilj. 13), str. 10.

21 Lepej, Staša. 2014. *Nepremičninsko pravo - 4 del: darilna, izročilna in druge pogodbe*. <https://deloindom.delo.si/upravljanje/nepremicninsko-pravo-4-del-darilna-izročilna-druge-pogodbe> (pristupljeno 2. rujna 2019.).

22 Čl. 51. st. 3. Zakona o javnom bilježništvu RS.

utvrditi jesu li ugovorne strane sposobne i ovlaštene poduzeti pravni posao, razumiju li sadržaj i značaj ugovora koji sklapaju te posljedice takvog ugovora.²³ Nadalje, javni bilježnik je dužan upozoriti ugovorne strane da takvo odricanje vrijedi i za potomke onoga koji se odrekao, osim ako samim sporazumom o odricanju ili naknadnim sporazumom ugovornih strana nije što drugo određeno, kao i da se odricanje odnosi na zakonski dio ostavine i na nužni dio, a ukoliko postoji ranija oporuka i sve što bi naslijedio temeljem takve oporuke te da se potomak (bračni drug) odriče nasljedstva neovisno o vrijednosti ostavine koju će ostavina imati u trenutku otvaranja nasljedstva.²⁴ Javni bilježnik je također dužan upozoriti ugovorne strane da potomak ne može jednostrano, znači bez suglasnosti pretka, opozvati svoju izjavu danu u sporazumu kojom se odriče nasljedstva koje bi mu pripalo.²⁵ Izjava o odricanju mora biti jasna i ne može biti pod uvjetom.

U Republici Hrvatskoj je ugovor o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno također iznimka od pravila da nasljednopravni ugovori nisu dopušteni. Ugovor je uređen odredbama članka 134. Zakona o nasljeđivanju RH te je sadržajno u većoj mjeri jednak kao i u Republici Sloveniji. Temeljem članka 134. Zakona o nasljeđivanju RH potomak koji može samostalno raspolagati svojim pravima može s pretkom sklopiti ugovor kojim će se odreći nasljedstva koje bi ga pripadalo nakon smrti pretka. Jednako tako i bračni drugovi mogu sklopiti takav ugovor. Ugovor je valjan samo ako je sastavljen u pisanom obliku koji je ovjerio sudac nadležnog suda ili je sastavljen u obliku javnobilježničkog akta ili ga je solemnizirao javni bilježnik. Ovlaštene osobe su dužne strankama pročitati ugovor i upozoriti ih na pravne posljedice. Odricanje vrijedi i za potomke osobe koja se odrekla, ako ugovorom o odricanju ili naknadnim sporazumom nije što drugo određeno.

Razlika je odredaba nasljednog prava Republike Slovenije i Republike Hrvatske u tome što je Zakonom o nasljeđivanju RH propisano da je Ugovor o

odricanju od nasljedstva valjan, ako je sastavljen u pisanom obliku i ovjeren kod suca ili sastavljen u obliku javnobilježničkog akta ili ga je solemnizirao javni bilježnik.²⁶ Zakonom o nasljeđivanju RH izričito je propisano da je ovlaštena osoba dužna strankama pročitati ugovor i upozoriti ugovorne strane na posljedice ugovora. Prema tome, za sastavljanje sporazuma u Republici Sloveniji isključivo je nadležan javni bilježnik, dok su u Republici Hrvatskoj nadležni za sastavljanje kako javni bilježnik tako i sudac. Zakonom o nasljeđivanju RS također nije propisana obveza čitanja i upozorenja stranaka od strane javnoga bilježnika, ali to proizlazi iz obveze javnoga bilježnika prilikom sastavljanja javnobilježničkog akta prema članku 42. Zakona o javnom bilježništvu RS te je Zakonom o javnom bilježništvu RS propisana obveza sudjelovanja dvaju svjedoka akta ili drugoga javnog bilježnika prilikom sastavljanja javnobilježničkog akta. Javni bilježnik u Republici Sloveniji prilikom sastavljanja svakog javnobilježničkog akta, prije sklapanja akta, obvezan je ispuniti sve savjetodavne obveze, pomoći strankama da slobodno i ozbiljno oblikuju izjave svoje volje te spriječiti mane volje ili nesporazume, upozoriti o rizicima i zapisati njihovu stvarnu volju u pravnom jeziku.²⁷

U Republici Hrvatskoj je do donošenja novog Zakona o nasljeđivanju RH, i to 2003. godine, bilo propisano da je za sastavljanje sporazuma o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno nadležan sudac, znači sporazum je morao biti u pisanom obliku kojeg je ovjerio sudac te su sporazum mogli sklopiti samo predak i potomak.²⁸ Do donošenja novog Zakona o nasljeđivanju RH 2003. godine zakon je upotrebljavao termin sporazum, jednako kao i u Republici Sloveniji, dok je novim Zakonom o nasljeđivanju RH uveden termin ugovor o odricanju od nasljedstva. Donošenjem Zakona o nasljeđivanju RH 2003. godine nadležnost za sastavljanje sporazuma proširila se na javne bilježnike te ugovor mogu sklapati, osim pretka i potomka, i bračni drugovi. Prema odredbama članka 11. Obiteljskog zakona Republike Hrvatske²⁹ (dalje: Obiteljski zakon RH) određeno je da je izvanbračna zajednica izjednačena s bračnom, ako traje najmanje tri godine, ili kraće ako je u toj zajednici rođeno zajedničko dijete, ili ako je zajednica nastavljena sklapanjem braka. Također je Zakonom o nasljeđivanju RH u članku 8. stavak. 2. propisano da je u nasljeđivanju izvanbračni drug izjedna-

23 Čl. 42. Zakona o javnom bilježništvu RS određuje da je javni bilježnik u Republici Sloveniji dužan prije sastavljanje javnobilježničke isprave na razumljiv način strankama objasniti sadržaj i pravne posljedice namjeravanog pravnog posla te ih izričito upozoriti na poznate i uobičajene rizike vezane uz sklapanje takvoga pravnog posla. Javni bilježnik je dužan stranke upozoriti na druge moguće okolnosti vezane uz sklapanje pravnog posla i to ako su mu poznate takve okolnosti, osim podataka koje je dužan temeljem Zakona o javnom bilježništvu RS čuvati kao tajnu.

Istodobno, javni bilježnik je dužan stranke odvrćati od nejasnih, nerazumljivih i dvosmislenih izjava te ih izričito upozoriti na moguće pravne posljedice takvih izjava, a ako stranke izričito inzistiraju na davanju takvih izjava, javni bilježnik ih mora unijeti u javnobilježničku ispravu, ali uz navođenje upozorenja koje je dao strankama, a sve sa svrhom smanjenja mogućnosti nastanka sporova, odnosno ako i do spora dođe, lakšeg rješavanja spora.

24 Čl. 137. st. 3. Zakona o nasljeđivanju RS.

25 Hrvatin, Branko. *Op. cit.* (bilj. 11), str. 5.

26 Klarić, Petar; Vedriš, Martin. 2008. *Gradansko pravo*. Narodne novine d.d., Zagreb. Str. 712.

27 Podgoršek, Bojan. 2009. *Notarski zapis v družinskih zadevah*. Pravni letopis 2009. Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani. Str. 166.-167.

28 Čl. 140. Zakona o nasljeđivanju, Službeni list, br. 42/65, 44/65. ispr., 47/65. ispr., 43/82, 72/82, Narodne novine, 47/78 i 53/91.

29 Obiteljski zakon, NN br. 103/15.

čen s bračnim drugom, a izvanbračnom zajednicom smatra se životna zajednica neudane žene i neoženjenog muškarca koja je trajala dulje vrijeme, a bile su ispunjene pretpostavke koje se traže za valjanost braka. Dakle, ugovor o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno mogu sklopiti i izvanbračni drugovi i budući bračni drugovi prije sklapanja braka.³⁰ U Republici Hrvatskoj je Zakonom o životnom partnerstvu osoba istog spola³¹ (dalje: Zakon o životnom partnerstvu RH) priznata životna zajednica osoba istog spola kojoj se odredbama članaka 50. - 55. Zakona o životnom partnerstvu RH pridaju jednaki imovinskopravni i nasljednopravni učinci kao i bračnim drugovima. Temeljem članaka 3. i 4. Zakona o životnom partnerstvu RH također je priznato neformalno životno partnerstvo koje je u većoj mjeri izjednačeno s izvanbračnom zajednicom te se *mutatis mutandis* pridaju isti pravni učinci svim navedenim zajednicama. Slijedom toga, ugovaratelji ugovora o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno mogu biti i životni partneri i neformalni životni partneri.

3.3. Pravne posljedice sklapanja sporazuma o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno

Nakon sklapanja navedenog sporazuma smatra se da se potomak, odnosno bračni drug, odrekao nasljedstva koje nije otvoreno te se time smatra da je ta osoba umrla prije ostavitelja, prema tome takvog potomka ili bračnog druga neće se pozvati na ostavinsku raspravu.³² Odricanje se odnosi na nasljedni dio koji bi pripao nasljedniku temeljem zakona u trenutku otvaranja nasljedstva pa i nužni nasljedni dio, a i eventualnog nasljedstva koje je potomku ostavio ostavitelj temeljem oporuke sastavljene prije sklapanja sporazuma o odricanju nasljedstva koje nije otvoreno.

Budući da ostavitelj, unatoč sklapanja sporazuma ne gubi slobodu oporučnog raspolaganja, može nakon sklapanja sporazuma o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno sastaviti oporuku te može tom potomku ili bračnom drugu, koji se sporazumom odrekao nasljedstva, oporukom ostaviti dio ostavine ili cijelu ostavinu kao nasljedniku ili mu ostaviti zapis. Za valjanost takvog oporučnog raspolaganja nije potrebno mijenjati sklopljeni sporazum.³³

U praksi su moguće različite situacije prilikom sklapanja sporazuma o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno. Jedna mogućnost je da se potomak ili bračni drug odriče nasljedstva koje nije otvoreno

i ne zahtijeva ništa. U tom slučaju javni bilježnik će u javnobilježnički akt navesti da se osoba odriče nasljedstva i da je predak suglasan s odricanjem. Druga mogućnost je da se potomak odrekne nasljedstva jer je od pretka dobio neku imovinu. U tom slučaju će javni bilježnik u javnobilježnički akt navesti da je potomak za života namiren tako da je predak određenu imovinu prenio ili namijenio potomku, navest će se koja je to imovina i da se iz toga potomak odriče svoga nasljednog dijela, a predak je suglasan s time.³⁴

4. OPORUKA

4.1. Opće odredbe

Na osnovi odredbe članka 7. Zakona o nasljeđivanju RS može se nasljeđivati temeljem zakona i temeljem oporuke. Oporuka je valjana ako je sastavljena u obliku propisanom odredbama Zakona o nasljeđivanju RS i pod uvjetima utvrđenim u tom zakonu.³⁵ Oporučitelj može oporukom raspoložiti svoju imovinu na način i u granicama određenim zakonom.³⁶ Oporuka je jednostrani, strogo formalni pravni posao, koji se sastavlja za slučaj smrti te se u svako doba može opozvati. Oporučno raspolaganje je sadržajno ograničeno nužnim nasljedstvom i odredbama Zakona o nasljeđivanju poljoprivrednih gospodarstava Republike Slovenije³⁷ (dalje: Zakon o nasljeđivanju poljoprivrednih gospodarstava RS) prema kojima je zabranjeno dijeljenje poljoprivrednoga gospodarstva te poljoprivredno gospodarstvo može naslijediti samo jedna osoba, eventualno dvije koje su ili u braku ili u odnosu roditelj-dijete.³⁸ Ništetna je oporuka koja nema dopušten sadržaj i temelj oporučnog raspolaganja te koja je protivna Ustavu Republike Slovenije³⁹ (dalje: Ustav RS), prisilnim propisima ili moralu društva.⁴⁰

Pored formalnih zahtjeva, uvjet da bi oporuka bila valjana je i sposobnost oporučivanja, temeljem odredbe članka 59. stavak 1. Zakona o nasljeđivanju RS, oporuku može sastaviti osoba koja je sposobna za rasuđivanje i koja je navršila 15 godina.

34 Primožič, Helena. *Op.cit.* (bilj. 32). Str. 30.

35 European justice. Nasljeđivanje Slovenija. https://e-justice.europa.eu/content_general_information-166-si-maximizeMS_EJN-hr.do?member=1 (pristupljeno 3. rujna 2019.).

36 Čl. 8. Zakona o nasljeđivanju RS.

37 Zakon o dedovanju kmetijskih gospodarstev, Uradni list RS, br. 70/95, 54/99 – odl. US i 30/13. Prijevod na hrvatski jezik je Zakon o nasljeđivanju poljoprivrednih gospodarstava.

38 Horvat, Maja. 2013. *Diplomsko delo. Oporočno dedovanje in notarska oporoka*. Pravna fakulteta Maribor. str. 19. <https://dk.um.si/Dokument.php?id=59136> (pristupljeno 5. rujna 2019.).

39 Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, br. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 i 75/16 – UZ70a).

40 Zupančič. Karel. *Op. cit.* (bilj. 3). Str. 77.

30 Ugovor o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno i krug ugovaratelja <http://www.edusinfo.hr/DailyContent/Topical.aspx?id=27856> (pristupljeno 12. rujna 2019.).

31 Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola NN 92/14, 98/19.

32 Primožič, Helena. 2003. *Vloga notarjev v dednih razmerjih*. Notarski vestnik. Str. 33.

33 Čebokli, Meta. *Op. cit.* (bilj. 13). Str. 22.

Temeljem odredbe članka 60. Zakona o nasljeđivanju RS, ako je oporučitelj sastavio oporuku pod prijetnjom, prisilom ili prijevarom, ili je bio u zabludi, oporuka nije valjana jer volja izražena u oporuci ne odražava pravu i stvarnu volju oporučitelja.⁴¹

U Republici Hrvatskoj temeljem odredbe članka 26. Zakona o nasljeđivanju RH oporuku može načiniti svaka osoba sposobna za rasuđivanje, koja je navršila 16 godina života.

4.2. Oblici oporuka

U Republici Sloveniji zakoni određuju *numerus clausus* vrsta, odnosno oblika oporuka.⁴² Oblici oporuka prema odredbama Zakona o nasljeđivanju RS su: vlastoručna oporuka, pismena oporuka pred svjedocima, sudska oporuka, oporuka sastavljena u inozemstvu, oporuka sastavljena na slovenskom brodu, oporuka sastavljena za vrijeme izvanrednog stanja ili rata, međunarodna oporuka i usmena oporuka.⁴³ Odredbama članka 46. Zakona o javnom bilježništvu RS propisano je da oporuku može sastaviti i javni bilježnik te takva oporuka ima iste pravne učinke kao i sudska oporuka. Javni bilježnik će sastaviti oporuku u obliku javnobilježničkog akta prema usmenoj izjavi oporučitelja ili temeljem oporučiteljeve već napisane izjave posljednje volje koju oporučitelj dostavlja javnom bilježniku na potvrdu. Prilikom sastavljanja oporuke u obliku javnobilježničkog akta moraju sudjelovati dva svjedoka akta.⁴⁴

U Republici Hrvatskoj, prema odredbama Zakona o nasljeđivanju RH iz 1955. godine, bilo je moguće sastaviti oporuku u istim oblicima kao što je to danas u Republici Sloveniji i to vlastoručnu oporuku, pismenu oporuku pred svjedocima, sudska oporuku, oporuku sastavljenu pred diplomatskim ili konzularnim predstavnikom u inozemstvu, oporuku sastavljenu na hrvatskom brodu, oporuku sastavljenu za vrijeme mobilizacije ili rata, međunarodnu oporuku i usmenu oporuku. Stupanjem na snagu Zakona o nasljeđivanju RH 2003. godine propisane su sljedeće vrste oporuke: privatna i javna oporuka, odnosno redovna i izvanredna oporuka, a prema obliku: vlastoručna oporuka, pisana oporuka pred svjedocima, javna oporuka, međunarodna oporuka i usmena oporuka.⁴⁵ U privatne i redovne oporuke prema obliku spadaju: *holografška* oporuka i *alografška* oporuka, dok u javne oporuke spadaju: sudska oporuka, javnobilježnička oporu-

ka i konzularna oporuka.⁴⁶ Međunarodna oporuka je podvrsta javne oporuke jer ovlaštene osobe na zahtjev oporučitelja svakoj pisanoj oporuci mogu dati oblik međunarodne oporuke.⁴⁷ Usmena oporuka - *testamentum nuncupativum extra iudiciale* dopuštena je samo u izvanrednim okolnostima i spada u privatne i izvanredne oporuke te vrijedi samo ograničeno vrijeme. Prema tome, Zakonom o nasljeđivanju RH iz 2003. godine smanjio se broj mogućih oblika oporuka, pa tako zapovjednik broda i vojni zapovjednik višeg ranga više nisu ovlašteni za sastavljanje javne oporuke. Uspoređujući Zakon o nasljeđivanju RH iz 2003. godine sa Zakonom o nasljeđivanju RH iz 1955. godine, Zakon o nasljeđivanju RH iz 2003. godine poznaje samo jedan oblik javne oporuke neovisno o tome koje javno tijelo oporuku sastavlja, dok je Zakonom o nasljeđivanju RH iz 1955. godine razlikovao toliko vrsta javnih oporuka koliko je bilo javnih tijela koja su bila ovlaštena sastavljati oporuku.⁴⁸

4.3. Javnobilježnička oporuka

4.3.1. Nadležnost javnih bilježnika u Republici Sloveniji

Prema Zakonu o javnom bilježništvu RS javni bilježnik može sastaviti oporuku u obliku javnobilježničkog akta temeljem usmenoga kazivanja oporučitelja uz prisutnost dva svjedoka akta, ili drugoga javnog bilježnika, ili javni bilježnik može potvrditi s javnobilježničkim aktom već napisanu oporuku koju mu oporučitelj preda, čime oporuka dobiva svojstvo javne oporuke.⁴⁹

U oba slučaja oporuka ima jednake učinke kao i sudska oporuka, a javni bilježnik je dužan sastavljenu oporuku čuvati.

Prije nego javni bilježnik sastavi oporuku u obliku javnobilježničkog akta mora utvrditi istovjetnost oporučitelja i svjedoka akta te oporučitelja poučiti o smislu, sadržaju, pravnim posljedicama i ograničenjima oporučnog raspolaganja. Javni bilježnik će nakon što utvrdi da oporučitelj izjavu posljednje volje ne daje pod utjecajem sile, prijetnje ili prijevare, načiniti po kazivanju oporučitelja izjavu posljednje volje. Nakon što javni bilježnik sastavi javnobilježnički akt, pročita ga odnosno obavi sve potrebne formalnosti, oporučitelj mora odobriti sadržaj akta, odnosno izjaviti da sadržaj akta odgovara njegovoj posljednjoj volji te ga potpisati, a

41 European justice. Nasljeđivanje Slovenija. https://e-justice.europa.eu/content_general_information-166-si-maximizeMS_EJN-hr.do?member=1 (pristupljeno 3. rujna 2019.).

42 Jeromen, Jernej. 2018. *Skupna oporoka*. Notarski vestnik. Str. 66.

43 Čl. 63.-77. Zakona o nasljeđivanju RS.

44 Čl. 51. st.1. toč. 1., čl. 53. Zakona o javnom bilježništvu RS.

45 Klarić, Petar; Vedriš, Martin. *op. cit.* (bilj. 26). Str. 737.

46 Kontrec, Damir; Matko-Ruzdjak, Jožica; Sessa, Đuro. 2015. *Zakon o nasljeđivanju s komentarima, poveznicama, sudskom praksom, priložima, primjerima i abecednim kazalom*. Organizator. Zagreb. Str.53.

47 Klarić, Petar; Vedriš, Martin. *op. cit.* (bilj. 26). Str. 738.

48 *Ibid.*

49 Hren, Petra. 2017. *Oblike oporok v slovenskem pravu in možnost elektronske oporoke*. Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani. Str. 196.

nakon toga akt potpisuju javni bilježnik i svjedoci akta. Na javnobilježničku oporuku primjenjuju se odredbe o obliku i sadržaju javnobilježničkog akta propisane Zakonom o javnom bilježništvu RS.⁵⁰

Javni bilježnik je također dužan, nakon što primi oporuku na čuvanje, sastaviti zapisnik o primitku te oporučitelju izdati potvrdu o čuvanju oporuke.⁵¹ Temeljem odredbe članka 33. Javnobilježničkog poslovnika Republike Slovenije⁵² (dalje: Javnobilježnički poslovnik RS), javni bilježnik čuva oporuku u zatvorenom i zapečaćenom omotu te je mora pohraniti u metalnoj blagajni, i to prema abecednom redu.

Javni bilježnik može izdati otpravke ili prijepise oporuke za života oporučitelja, ako javnobilježničkim aktom nije drugačije određeno, samo oporučitelju ili osobi koju oporučitelj ovlasti s ovjerenom punomoći. Nakon oporučiteljeve smrti otpravci ili prijepisi smiju se izdavati nakon proglašenja oporuke te se dan proglašenja navodi u otpravak ili prijepis oporuke.⁵³

4.3.2. Nadležnost javnih bilježnika u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj je Zakonom o nasljeđivanju RH propisan oblik javne oporuke, koju mogu na zahtjev oporučitelja sastaviti: sudac općinskog suda, sudski savjetnik u općinskom sudu, javni bilježnik, a u inozemstvu konzularni odnosno diplomatsko-konzularni predstavnik.⁵⁴ Temeljem odredbe članka 32. stavka 1. Zakona o nasljeđivanju RH svatko može oporučiti u obliku javne oporuke, a osobe koje ne znaju ili ne mogu čitati ili se ne mogu potpisati, mogu oporučiti samo u obliku javne oporuke. Javni bilježnik će sastaviti oporuku prema kazivanju oporučitelja, oporuku će oporučitelju pročitati, objasniti mu pravne posljedice oporučnog raspolaganja, nakon čega oporuku pred javnim bilježnikom potpisuje oporučitelj, a zatim i javni bilježnik.⁵⁵ O svim navedenim radnjama će javni bilježnik temeljem članka 32. stavka 5. Zakona o nasljeđivanju RH sastaviti zapisnik koji će potpisati i oporučitelj i javni bilježnik.

Javni bilježnik sastavlja oporuku u samo jednom primjerku koji se uručuje oporučitelju ili ako oporučitelj odluči pohraniti oporuku kod javnog bilježnika tada će javni bilježnik čuvati oporuku zapečaćenu u omotu u svom sefu temeljem odredaba članka 109. stavak 2. Zakona o javnom bilježniš-

tvu Republike Hrvatske⁵⁶ (dalje: Zakon o javnom bilježništvu RH) i članka 167. stavak 6. Zakona o nasljeđivanju RH. U zapisniku koji sastavlja javni bilježnik prilikom sastavljanja oporuke, ne navodi se tekst oporuke te se taj zapisnik čuva kod javnog bilježnika, a javni bilježnik u svom spisu ne zadržava tekst oporuke ni u kojem obliku.⁵⁷ Prema odredbama članka 64. stavka 2. Zakona o nasljeđivanju RH propisano je da oporučitelj može opozvati pisanu oporuku između ostalog i uništenjem isprave pa prema navedenom javni bilježnik neće ni u kom obliku zadržati oporuku u svom spisu, osim ako oporučitelj odluči predati javnom bilježniku oporuku u pohranu.

Javni bilježnici u Republici Hrvatskoj dužni su sastavljati javnobilježničku oporuku primjenom Zakona o nasljeđivanju RH koji je u odnosu na Zakon o javnom bilježništvu RH *lex specialis i lex posteriori*, a i odredbom članka 72. Zakona o javnom bilježništvu RH određeno je da će se učinak, oblik i način sastavljanja javnobilježničkih akata o izjavama posljednje volje i o nasljednim ugovorima urediti posebnim zakonom, to jest Zakonom o nasljeđivanju RH.⁵⁸ U komentaru Zakonu o nasljeđivanju RH stoji da će u okviru svoga službenog uređivanja ovlaštena osoba svakome tko to zahtijeva sastaviti javnu oporuku po pravilima Zakona o nasljeđivanju RH.⁵⁹

Slijedom toga, javnobilježnička oporuka nije javnobilježnički akt te se ne izdaju otpravci oporuke, već se oporuka sastavlja u jednom primjerku koji se predaje oporučitelju, a javni bilježnik o poduzetim radnjama sastavlja zapisnik koji ostaje kod javnog bilježnika, za razliku od propisa Republike Slovenije gdje je Zakonom o javnom bilježništvu RS izričito propisano da je javnobilježnička oporuka javnobilježnički akt i da se izdaju njezini otpravci, dok se sama oporuka čuva kod javnog bilježnika. Temeljem članka 98. Zakona o javnom bilježništvu RH propisano je, jednako kao u Republici Sloveniji temeljem članka 78. Zakona o javnom bilježništvu RS, da javni bilježnik izdaje otpravke ili prijepise izjave posljednje volje, ostavitelju dok je živ ili osobi koju on izričito ovlasti ovjerenom punomoći, osim ako u javnobilježničkom aktu nije što drugo određeno. Nakon ostaviteljeve smrti takve otpravke javni bilježnik može izdati samo nakon proglašenja odredaba posljednje volje, a na otpravak se zabilježi datum proglašenja. Slijedom navedenog, pravna teorija je zauzela stav da, iako postoji takva

50 Čl. 30-38. i 43. Zakona o javnom bilježništvu RS.

51 Čl. 46. Zakona o javnom bilježništvu RS.

52 Pravilnik o poslovanju notara, Uradni list RS, br. 50/94, 28/95, 18/09 i 30/11. Prijevod na hrvatski jezik je Javnobilježnički poslovnik.

53 Čl. 78. Zakona o javnom bilježništvu RS.

54 Čl. 32. st. 2. Zakona o nasljeđivanju RH.

55 Čl. 32. st. 3. i 4. Zakona o nasljeđivanju RH.

56 Zakon o javnom bilježništvu, NN br. 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09 i 120/16.

57 Borčić, Jadranka; Kontrec, Damir. 2014. *Priručnik za praktičnu primjenu zakona o nasljeđivanju*, Hrvatska javnobilježnička komora. Zagreb. Str. 25.

58 *Ibid.*

59 Crnić, Jadranko; Končić, Ana-Marija. 2003. *Zakon o nasljeđivanju s komentarom, sudskom praksom, priložima, primjerima i abecednim kazalom pojmova*. Organizator. Zagreb. Str. 179.

odredba u Zakonu o javnom bilježništvu RH, javni bilježnici u Republici Hrvatskoj ne sastavljaju oporuku u obliku javnobilježničkog akta, već temeljem članka 32. Zakona o nasljeđivanju RH u obliku javnobilježničkog zapisnika, i to jednu ispravu o sastavljanju oporuke – javna oporuka i drugu ispravu zapisnik u koji se upisuje da su poduzete sve zakonom propisane radnje.⁶⁰

U Republici Hrvatskoj razlikujemo oblike javne oporuke koje sastavlja javni bilježnik, i to ako oporučitelj zna i može čitati i pisati, a ako oporučitelj nije u stanju pročitati oporuku i međunarodnu oporuku koja je podvrsta javne oporuke.⁶¹

Ako oporučitelj zna i može čitati i pisati javni bilježnik sastavlja oporuku bez svjedoka, a ako se oporučitelj samo fizički ne može u trenutku sastavljanja oporuke potpisati, znači kada oporučitelj nije u stanju potpisati oporuku i zapisnik, tada će oporučitelja potpisati druga osoba koju će oporučitelj odrediti, a javni bilježnik će u zapisnik navesti razlog zbog kojeg oporučitelj nije mogao potpisati oporuku i zapisnik.⁶²

Ako oporučitelj nije u stanju pročitati oporuku, odnosno kada je oporučitelj slijep ili nepismen, tada će javni bilježnik sastaviti oporuku koju će pročitati u nazočnosti dva svjedoka koji razumiju jezik na kojem je oporuka sastavljena.⁶³ Oporučitelj će pred svjedocima izjaviti da je to njegova oporuka i oporuku pred svjedocima potpisati ili staviti rukoznak te će oporuku potpisati i svjedoci.⁶⁴ Javni bilježnik temeljem članka 33. stavka 3. Zakona o nasljeđivanju RH sastavlja o poduzetim radnjama zapisnik koji potpisuju, uz oporučitelja, i svjedoci te javni bilježnik. Također se smatra da oporučitelj nije u stanju pročitati oporuku ako je oporučitelj nijem, gluhi ili gluho-slijep ili kada se oporučitelj ne služi službenim jezikom, tada prilikom sastavljanja javne oporuke također moraju sudjelovati prisegnuti tumač i dva svjedoka koji se s oporučiteljem mogu sporazumjeti, odnosno svjedoci tumača.⁶⁵ Oporuku i zapisnik o poduzetim radnjama koje sastavlja javni bilježnik moraju uz oporučitelja potpisati i tumač i svjedoci te javni bilježnik.⁶⁶

Međunarodna oporuka je podvrsta javne oporuke. Ovlaštene osobe, među kojima je i javni bilježnik, na zahtjev oporučitelja svakoj pisanoj oporuci dat će oblik međunarodne oporuke uz ispunjenje zakonskih zahtjeva glede oblika temeljem odredaba

članaka 151. do 166. Zakona o nasljeđivanju RH.⁶⁷ Kako bi javni bilježnik mogao dati oporuci oblik međunarodne oporuke, oporuka mora biti sastavljena u pisanom obliku, na bilo kojem jeziku i pismu, rukom ili na neki drugi način. Oporučitelj će pred dva svjedoka i javnim bilježnikom izjaviti da je isprava koju je on ili netko drugi napisao njegova oporuka i da zna sadržaj oporuke te oporuku pred njima potpisati, a ukoliko ju je prije potpisao – izjaviti da priznaje i potvrđuje potpis kao svoj. Na oporuku se moraju potpisati i svjedoci i javni bilježnik. Oporučitelj sadržaj oporuke ne mora otkriti svjedocima ni javnom bilježniku. Nakon toga javni bilježnik izdaje potvrdu kojom potvrđuje da su poštivane obveze propisane zakonom i oporučitelju izdaje potvrdu u obliku propisanom odredbom članka 160. Zakona o nasljeđivanju RH te sukladno Konvenciji od 26. listopada 1973.⁶⁸ SFRJ je Zakonom o ratifikaciji⁶⁹ 3. lipnja 1973. ratificirala Konvenciju o jednoobraznom zakonu o obliku međunarodne oporuke sastavljenu u Washingtonu 26. prosinca 1973. te se time SFRJ obvezala unijeti u Zakon o nasljeđivanju odredbe o međunarodnoj oporuci. SFRJ je sukladno Zakonu o ratifikaciji dopunila Zakon o nasljeđivanju⁷⁰ iz 1978. godine člancima 77.a - 77.p, koji zakon je Republika Hrvatska preuzela, a navedeni članci odgovaraju člancima 151. - 166. važećeg Zakona o nasljeđivanju RH.⁷¹

4.3.3. Usporedbenopravna analiza uređenja javnobilježničke oporuke u Republici Sloveniji i Republici Hrvatskoj

Slijedom navedenog, u Republici Hrvatskoj javni bilježnici su ovlaštene za sastavljanje oporuke temeljem odredaba članka 32. Zakona o nasljeđivanju RH, dok su odredbe prema kojima moraju postupiti prilikom sastavljanja oporuke i međunarodne oporuke propisane člancima od 146. do 166. Zakona o nasljeđivanju RH. Javni bilježnik je također, prema odredbama članka 34. i članaka 167. do 168. Zakona o nasljeđivanju RH, dužan primiti na čuvanje oporuku na zahtjev oporučitelja, bez obzira tko je oporuku sastavio, a o primitku oporuke na čuvanje će javni bilježnik sastaviti zapisnik.⁷²

U Republici Sloveniji javnobilježnička oporuka sastavlja se u obliku javnobilježničkog akta pred dva svjedoka akta, a i oporučitelj može već napisanu ispravu predati javnom bilježniku na potvrdu, čime

60 Borčić, Jadranka; Kontrec, Damir. *op. cit.* (bilj. 57). Str. 29.-32.

61 Gabler-Čižmek, Marijana. 2003. *Priručnik za praktičnu primjenu ostavinskog postupka koji provode javni bilježnici kao sudski po-vjerenici*. Hrvatska javnobilježnička komora. Zagreb. Str. 32.

62 Čl. 32. st. 6. Zakona o nasljeđivanju RH.

63 Čl. 33. st. 1. Zakona o nasljeđivanju RH.

64 Čl. 33. st. 2. Zakona o nasljeđivanju RH.

65 Čl. 150. st. 3. Zakona o nasljeđivanju RH.

66 Čl. 150. st. 6. Zakona o nasljeđivanju RH.

67 Klarić, Petar; Vedriš, Martin. *op. cit.* (bilj. 26). Str. 738.

68 Kontrec, Damir; Matko-Ruždjak, Jožica; Sessa, Duro. *op. cit.* (bilj. 46). Str. 196.

69 Zakon o ratifikaciji konvencije o jednoobraznom zakonu o obliku međunarodnog testamenta, s prilogom (Sl. list SFRJ – Međunarodni ugovori, br. 3/77).

70 Zakon o nasljeđivanju, NN br. 52/71 i 47/78.

71 Crnić, Jadranko; Končić, Ana-Marija. *Op. cit.* (bilj. 59). Str. 409.

72 Kontrec, Damir; Matko-Ruždjak, Jožica; Sessa, Duro. *op. cit.* (bilj. 46). Str. 203.

dobiva svojstvo javnobilježničke oporuke. Javnobilježničku oporuku, to jest izvornu ispravu, čuva javni bilježnik, dok oporučitelju izdaje otpravak oporuke. U Republici Hrvatskoj javni bilježnik sastavlja oporuku bez nazočnosti dvaju svjedoka, osim u slučajevima kada je to zakonom izričito propisano, a to je ako oporučitelj nije u stanju pročitati oporuku ili kada sastavlja međunarodnu oporuku. Javnobilježnička oporuka nije javnobilježnički akt pa se prema tome ne izdaju otpravci, već javni bilježnik sastavlja jedan primjerak oporuke koju predaje oporučitelju, a o poduzetim radnjama prilikom sastavljanja oporuke sastavlja zapisnik koji ostaje u spisu javnog bilježnika, i to bez sadržaja oporuke, dok je javni bilježnik dužan čuvati oporuku isključivo na zahtjev oporučitelja. Prema odredbi članka 148. stavak 2. Zakona o nasljeđivanju RH oporuka koju je oporučitelj napisao sam ili mu je napisao tko drugi, može dobiti oblik javne oporuke primjenom *mutatis mutandis* zakonske odredbe o postupku sastavljanja javne oporuke, a u praksi u Republici Hrvatskoj javni bilježnici, sukladno odredbi članka 32. stavak 3. Zakona o nasljeđivanju RH, sastavljaju javnu oporuku isključivo prema kazivanju oporučitelja.⁷³

Nadalje, u Republici Hrvatskoj je prema odredbama Zakona o nasljeđivanju RH javni bilježnik ovlašten oporuci dati oblik međunarodne oporuke, a koju nadležnost u Republici Sloveniji ima samo sudac.

Prema tome, uspoređujući odredbe koje uređuju javnobilježničku oporuku u Republici Sloveniji i Republici Hrvatskoj, valja zaključiti da razlike postoje zbog toga što je sastavljanje oporuke od strane javnih bilježnika uređeno različitim zakonima, i to u Republici Sloveniji Zakonom o javnom bilježništvu RS, dok se u Republici Hrvatskoj na javnobilježničku oporuku primjenjuju odredbe Zakona o nasljeđivanju RH.

4.4. Središnji registar oporuka

U Republici Sloveniji je javni bilježnik dužan za sve oporuke, odnosno oporuke koje je sastavio u obliku javnobilježničkog akta i oporuke koje je temeljem javnobilježničkog akta kao posebnu ispravu primio na čuvanje, predati elektronički zahtjev za upis u Središnji registar oporuka kojeg vodi Javnobilježnička komora Slovenije⁷⁴. Javni bilježnik koji sastavi oporuku u obliku javnobilježničkog akta ili primi oporuku na čuvanje dužan je Javnobilježničkoj komori Slovenije predati zahtjev za upis u središnji registar oporuka najkasnije u roku od 15 dana od dana sastavljanja oporuke, odnosno od

dana primitka oporuke na čuvanje.⁷⁵ Temeljem članka 3. Pravilnika o središnjem registru oporuka⁷⁶ u središnji registar oporuka uz javne bilježnike podatke o oporukama mogu evidentirati i odvjetnici i sudovi.

Kada ostavinski sud započne ostavinski postupak po ostavitelju, sud mora po službenoj dužnosti od Javnobilježničke komore Slovenije pribaviti podatke o tome postoji li oporuka ostavitelja i kod kojeg javnog bilježnika je sastavljena i pohranjena ili samo pohranjena. Ako Javnobilježnička komora Slovenije utvrdi da oporuka postoji, o tome će obavijestiti ostavinski sud koji će od javnog bilježnika zatražiti predaju oporuke.⁷⁷ Kada javni bilježnik sazna da je osoba čija oporuka se nalazi među njegovim spisima umrla ili je proglašena mrtvom, mora izvornik oporuke ili javnobilježnički zapisnik o pohrani pismene oporuke poslati nadležnom ostavinskom sudu i o tome sastaviti pismenu bilješku u spisu gdje je izvornik oporuke bio pohranjen.⁷⁸ Svrha upisa oporuke u registar i pohrana oporuke je da se osigura kako se oporuka ne bi izgubila ili kako je netko ne bi uništio.⁷⁹

U Republici Hrvatskoj temeljem članaka 68. Zakona o nasljeđivanju RH, također postoji javni upisnik i to Hrvatski upisnik oporuka kojeg vodi Hrvatska javnobilježnička komora.⁸⁰ U upisnik, temeljem odredbe članka 3. Pravilnika o Hrvatskom upisniku oporuka⁸¹, javni bilježnici, odvjetnici, općinski sudovi, diplomatsko-konzularna predstavništva i osobe koje su načinile oporuku na zahtjev oporučitelja dostavljaju činjenice koje se evidentiraju, ali je temeljem članka 148. st. 8. Zakona o nasljeđivanju RH propisano da je ovlaštena osoba, prema tome i javni bilježnik, dužan o sastavljenoj javnoj oporuci bez odgode obavijestiti Hrvatski upisnik oporuka⁸². Činjenice koje se evidentiraju u upisnik su da je oporuka sastavljena, pohranjena, proglašena, da je oporuka koja je bila pohranjena vraćena oporučitelju, obavijest o primljenoj izjavi svjedoka usmene oporuke i činjenicu opoziva oporuke pred ovlaštenom osobom za sastavljanje javne oporuke.⁸³ U upisnik se ne upisuje sadržaj same oporuke, a podaci koji su evidentirani ne mogu se nikome staviti na raspolaganje prije oporučiteljeve smrti. Ako se oporuka ne evidentira u Hrvatski

73 Klarić, Petar; Vedriš, Martin. *op.cit.* (bilj. 26). Str. 741.

74 Notarska zbornica Slovenije prijevod na hrvatski jezik je Javnobilježnička komora Slovenije.

75 Čl. 108.a.–108.č. Zakona o javnom bilježništvu RS.

76 Pravilnik o centralnem registru oporok. Uradni list RS br. 2/07, 64/08 i 37/09. Prijevod na hrvatski jezik je Pravilnik o središnjem registru oporuka.

77 Horvat, Maja. *Op. cit.* (bilj. 38) Str. 61.

78 Čl. 94. Zakona o javnom bilježništvu RS.

79 Notarska zbornica Slovenije. Oporoka. <https://www.notar-z.si/storitev/oporoke> (pristupljeno 23. rujna 2019.).

80 Klarić, Petar; Vedriš, Martin. *op.cit.* (bilj. 26). Str. 751.

81 Pravilnik o Hrvatskom upisniku oporuka, NN br. 135/03, 164/04 i 91/19.

82 Gabler-Čižmek, Marijana. *op.cit.* (bilj. 61). Str.33

83 Crnić, Jadranko; Končić, Ana-Marija. *Op. cit.* (bilj. 59). Str. 237.-239.

upisnik oporuka, to nema učinak na valjanost oporuke, znači oporuka je valjana neovisno o upisu u Hrvatski upisnik oporuka. Budući da javni bilježnici vode ostavinske postupke u Republici Hrvatskoj, za potrebe ostavinskog postupka moraju Hrvatskom upisniku oporuka postaviti upit je li ostaviteleva oporuka evidentirana, čuva li se i kod koga je ostaviteljeva oporuka pohranjena.⁸⁴

Središnji registar oporuka u Republici Sloveniji i Hrvatski upisnik oporuka u Republici Hrvatskoj su uređeni po istom principu te se njihova uspostava, vođenje i sadržaj temelje u načelu na jednakim pravnim pravilima. U obje države upisnike oporuka u elektroničkom obliku vode javnobilježničke komore, a u upisnike se ne upisuje sadržaj same oporuke, već se upisuju samo činjenice postojanja oporuke, osnovni podaci oporučitelja te gdje se oporuka nalazi, odnosno tko je čuva. Evidentiranje oporuka u upisnik oporuka je isključivo publicitetne naravi, kako bi se što jednostavnije mogla odrediti pravna osnova nasljeđivanja te kako bi se spriječili sporovi o postojanju oporuke, uništenja ili skrivanje činjenice postojanja oporuke od strane nasljednika, odnosno lakšeg pronalaženja oporuke.⁸⁵

5. UGOVORI PREMA ZAKONU O OBVEZNIH ODNOSIMA U NADLEŽNOSTI JAVNIH BILJEŽNIKA

U Republici Sloveniji su Zakonom o obveznim odnosima RS uređeni ugovor o darovanju za slučaj smrti, ugovor o ustupu i raspodjeli imovine za života, ugovor o dosmrtnom uzdržavanju i ugovor o doživotnom uzdržavanju, koji moraju biti sklopljeni u obliku javnobilježničkog akta. S time da su 1. siječnja 2002., stupanjem na snagu Zakona o obveznim odnosima RS, prestale vrijediti odredbe Zakona o nasljeđivanju RS kojima se uređivao ugovor o dosmrtnom uzdržavanju i ugovor o ustupu i raspodjeli imovine za života.

U Republici Hrvatskoj je, do stupanja na snagu Zakona o obveznim odnosima⁸⁶ (dalje: Zakon o obveznim odnosima RH) 2005. godine, ugovor o doživotnom uzdržavanju bio propisan Zakonom o nasljeđivanju RH, a nakon toga Zakonom o obveznim odnosima RH, dok je ugovor o ustupu i raspodjeli imovine za života i nadalje ostao uređen Zakonom o nasljeđivanju RH. Zakonom o obveznim odnosima RH propisano je da je javni bilježnik nadležan u obliku javnobilježničkog akta

ili solemnizirane privatne isprave sastaviti ugovor o darovanju za slučaj smrti te ugovor o doživotnom uzdržavanju i ugovor u dosmrtnom uzdržavanju, s time da ugovor o doživotnom uzdržavanju i ugovor o dosmrtnom uzdržavanju može ovjeriti i sudac nadležnog suda, dok su u Republici Sloveniji nadležni isključivo javni bilježnici.

U Republici Sloveniji ugovori uređeni Zakonom o obveznim odnosima RS su: ugovor o dosmrtnom uzdržavanju i ugovor o doživotnom uzdržavanju, koji su obveznopravni poslovi o raspolaganju imovinom među živima, prema tome nemaju nasljednopravne elemente, ali u određenom smislu posredno utječu na nasljeđivanje, odnosno imaju određene nasljednopravne posljedice.⁸⁷ Za te ugovore bitna je činjenica, odnosno trenutak same smrti primatelja uzdržavanja, jer sa smrću nastupaju pravni učinci pravnog posla, to jest dolazi do prijenosa prava vlasništva na imovini i prestaje obveza uzdržavanja. U svakom slučaju navedeni ugovori imaju učinke na nasljednike ostavitelja jer imovina kojom je ostavitelj raspoložio za života ne ulazi u sastav ostavinske mase te nasljednici nemaju pravo tražiti nužni dio iz imovine kojom je raspoloženo ugovorom.

5.1. Ugovor o ustupu i raspodjeli imovine za života

5.1.1. Definicija ugovora i osobe ovlaštene za sklapanje ugovora

U Republici Sloveniji je ugovor o ustupu i raspodjeli imovine za života uređen odredbama članka 546. - 556. Zakona o obveznim odnosima RS. Ugovorom o ustupu i raspodjeli imovine za života, koji mora biti u obliku javnobilježničkog akta, ustupitelj se obvezuje da će ustupiti i raspodijeliti svoju imovinu za života svojim potomcima, posvojenicima i njihovim potomcima, odnosno nasljednicima prvog nasljednog reda. Pretpostavke za valjanost ugovora su da ugovor mora biti sklopljen u obliku javnobilježničkog akta i da svi ustupiteljevi potomci moraju dati suglasnost na ugovor, bez obzira uključuje li ugovor samo jednog od njih ili sve.⁸⁸ Ako se neki od potomaka ne slaže sa sklapanjem ugovora može i naknadno dati suglasnost u obliku javnobilježničkoga akta. Ugovor će ostati valjan ako potomak koji nije dao suglasnost na ugovor umre prije ustupitelja i ne ostavi svojih potomaka te kad je isključen iz nasljedstva ili nedostojan za nasljeđivanje. Ako pak potomak, koji je u trenut-

84 Maganić, Aleksandra. 2013. *Javni bilježnik u elektroničkom pravnom prometu*. Zbornik pravnog fakulteta u Zagrebu, Godina 63-broj 2. Zagreb. Str. 392.

85 Ernst, Hano; Josipović, Tatjana. 2009. *Javni bilježnici i javni registri*. Zbornik pravnog fakulteta u Zagrebu. Godina 59., broj 6. Zagreb. Str. 1141.

86 Zakon o obveznim odnosima, NN br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18.

87 Žnidaršič Skubic, Viktorija. 2013. *Izročilna pogodba-Pogodba obligacijskega prava z dednopravnimi elementi*. Pravnik br. 3-4. Ljubljana. Str. 145-146

88 Dolenc, Miha. *Dedno pravo. Kaj je izročilna pogodba*. <https://www.dedno-pravo.si/pogosta-vprasanja/142-kaj-je-izročilna-pogodba> (pristupljeno 25. listopada 2019.).

ku ustupiteljeve smrti njegov nasljednik, nije dao suglasnost na ugovor, tada će se dijelovi imovine koje su primili ostali potomci tim ugovorom smatrati darovima i tako će se s njima i postupati.⁸⁹ Ako se nakon sklapanja ugovora o ustupu i raspodjeli ustupitelju rodi dijete ili se pojavi nasljednik koji je proglašen nestalim ili umrlim, tada će se smatrati da je imovina kojom se raspoložilo ugovorom dar koji je predač dao potomcima.⁹⁰

Temeljem članka 552. stavka 1. Zakona o obveznim odnosima RS ustupitelj može ugovorom obuhvatiti i bračnoga druga, s kojim ugovorom se bračni drug mora usuglasiti. Ako bračni drug nije obuhvaćen ugovorom, njegovo pravo na nužni dio ostaje neokrnjeno.⁹¹ Iz toga proizlazi da se prilikom utvrđivanja vrijednosti ostavine, temeljem koje se određuje nužni dio bračnoga druga, onaj dio imovine koji je bio ugovorom ustupljen ostaviteljevim potomcima smatra darom potomaka.⁹² Ustupitelj može ovim ugovorom također ugovoriti za sebe i svojega bračnog druga ili koga drugoga pravo služnosti na imovini koja je ustupljena, doživotnu rentu u naravi ili novcu, doživotno uzdržavanje ili kakvu drugu naknadu.⁹³

5.1.2. Predmet ugovora

Ustupitelj može raspoložiti samo imovinom koju ima u trenutku sklapanja ugovora, znači može raspoložiti cijelom imovinom ili dijelom imovine, ali ne i budućom imovinom koju će imati u trenutku svoje smrti jer bi time bio sklopljen ugovor o nasljeđivanju koji je zabranjen.⁹⁴ Za života se prenosi pravo vlasništva na imovini koja je predmet ugovora, to jest prilikom sklapanja ugovora. Imovina koju potomci prime ugovorom o ustupu i raspodjeli imovine ne čini ostavinsku imovinu i ne uzima se u obzir kod utvrđivanja vrijednosti ostavinske imovine.⁹⁵ Ako koji od potomaka nije dao suglasnost na ugovor o ustupu i raspodjeli imovine, prilikom otvaranja ostavine, imovina koja je raspoređena tim ugovorom smatrat će se darom koji se ima uračunati nasljednicima.⁹⁶ Ustupiteljevu imovinu nakon sklapanja ugovora čini ona imovina koja nije obuhvaćena ugovorom te ona imovina koju stekne nakon sklapanja ugovora i jedino tom imovinom ustupitelj nakon sklapanja ugovora može slobodno raspolagati.⁹⁷

Potomci kojima je ustupitelj ugovorom ustupio imo-

vinu ne odgovaraju za dugove ustupitelja, osim ako je što drugo ugovorom određeno, s time da vjerovnici mogu pobijati ugovor pod uvjetima pod kojima se mogu pobijati besplatna raspolaganja.⁹⁸

5.1.3. Usporedbenopravna analiza uređenja ugovora o ustupu i raspodjeli imovine za života u Republici Sloveniji i Republici Hrvatskoj

Uspoređujući odredbe koje uređuju ugovor o ustupu i raspodjeli imovine za života u Republici Sloveniji i Republici Hrvatskoj, u Republici Sloveniji je navedeni ugovor uređen Zakonom o obveznim odnosima RS, dok je u Republici Hrvatskoj ugovor uređen odredbama članaka 105. - 115. Zakona o nasljeđivanju RH. Odredbe su sadržajno u većoj mjeri jednake, osim što su u Republici Sloveniji stranke ugovora s jedne strane ustupitelj, a s druge strane potomci, posvojenici i njihovi potomci, dok su u Republici Hrvatskoj stranke s jedne strane predač, a s druge strane djeca i ostali potomci.⁹⁹ U Republici Sloveniji ugovor mora biti sastavljen isključivo u obliku javnobilježničkog akta, dok u Republici Hrvatskoj ugovor može ovjeriti sudac nadležnog suda, ili biti sastavljen u obliku javnobilježničkog akta, ili privatne isprave koju je solemnizirao javni bilježnik.¹⁰⁰ U Republici Hrvatskoj je izričito propisana obveza ovlaštenih osoba da ugovor strankama pročitaju i upozore ih na pravne posljedice.¹⁰¹ To nije izričito navedeno u Zakonu o obveznim odnosima RS zbog toga što se ta obveza podrazumijeva jer ugovor mora biti sastavljan u obliku javnobilježničkog akta, a javni bilježnik je prilikom sastavljanja bilo kojega javnobilježničkog akta dužan akt strankama pročitati i upozoriti ih na pravne posljedice. Ostale odredbe se sadržajno podudaraju i imaju jednake pravne učinke kako u Republici Sloveniji tako i u Republici Hrvatskoj.

5.2. Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju i ugovor o doživotnom uzdržavanju

5.2.1. Definicija i oblik ugovora

Prema sadržaju „*Pogodba o dosmrtnem preživljanju*“ u Republici Sloveniji odgovara ugovoru o doživotnom uzdržavanju u Republici Hrvatskoj, dok je „*Pogodba o preužitku*“ u Republici Sloveniji sadržajno najbliža ugovoru o dosmrtnom uzdržavanju u Republici Hrvatskoj s nekim manjim razlikama kod navedenog ugovora, stoga se u daljnjem tekstu koristi hrvatsko nazivlje.

Ugovor o doživotnom uzdržavanju u Republici Slo-

89 Čl. 550. st. 1. Zakona o obveznim odnosima RS.

90 Čl. 550. st. 2. Zakona o obveznim odnosima RS.

91 Čl. 552. 2t. 2. Zakona o obveznim odnosima RS.

92 Dolenc, Miha. *Loc.cit.* (bilj. 88).

93 Čl. 551. Zakona o obveznim odnosima RS.

94 Čl. 548. Zakona o obveznim odnosima RS.

95 Čl. 549. st. 2. Zakona o obveznim odnosima RS.

96 Čl. 550. st. 1. Zakona o obveznim odnosima RS.

97 Izročilna pogodba. <http://www.odvetnik-mele.si/izročilna-pogodba> (pristupljeno 25. listopada 2019.)

98 Čl. 553. Zakona o obveznim odnosima RS.

99 Čl. 105. Zakona o nasljeđivanju RH.

100 Čl. 106. st. 2. Zakona o nasljeđivanju RH.

101 Čl. 106. st. 3. Zakona o nasljeđivanju RH.

veniji uređen je odredbama članka 557. - 563. Zakona o obveznim odnosima RS, dok je ugovor o dosmrtnom uzdržavanju uređen odredbama članka 564. - 568. Zakona o obveznim odnosima RS. Ovi ugovori su strogo formalni, dvostrano-obvezni, naplatni i *aleatorni* koji se sklapaju *inter vivos*.¹⁰² Ugovorom o doživotnom uzdržavanju se jedna strana – davatelj uzdržavanja obvezuje da će uzdržavati drugu stranu ili koga drugoga - primatelja uzdržavanja, a druga strana izjavljuje da će prvoj strani prenijeti svu imovinu ili dio imovine, koja obuhvaća nekretnine i pokretnine koje su namijenjene za uporabu ili korištenje te nekretnine, s time da je prijenos prava vlasništva odgođen do smrti prenositelja.¹⁰³ Temeljem odredbe članka 557. stavak 2. Zakona o obveznim odnosima RS ovaj ugovor može obuhvaćati i druge pokretnine koje moraju biti navedene u ugovoru.

Ugovorom o dosmrtnom uzdržavanju jedna ugovorna strana obvezuje se da će drugoj ugovornoj strani prenijeti vlasničko pravo na određenim nekretninama, a druga strana se obvezuje da će do smrti pružati prvoj ugovornoj strani određena davanja ili činjenja.¹⁰⁴ Oblik ugovora o dosmrtnom uzdržavanju i ugovora o doživotnog uzdržavanja je strogo formalan i mora biti sastavljen u obliku javnobilježničkog akta, u protivnom će ugovor biti ništetan.¹⁰⁵

U Republici Hrvatskoj je ugovor o doživotnom uzdržavanju uređen odredbama članka 579. - 585. Zakona o obveznim odnosima RH. Ugovor o doživotnom uzdržavanju je ugovor kojim se jedna strana obvezuje drugu stranu ili treću osobu (primatelja uzdržavanja) doživotno uzdržavati, a druga strana izjavljuje da prvoj strani daje svu ili dio svoje imovine, s time da je stjecanje stvari i prava odgođeno do smrti primatelja uzdržavanja.

Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju u Republici Hrvatskoj uređen je odredbama članka 586. - 588. Zakona o obveznim odnosima RH, a tim ugovorom se jedna strana obvezuje dosmrtno uzdržavati drugu stranu ili nekog trećeg (primatelja uzdržavanja), a druga strana se obvezuje prvoj strani svu ili dio svoje imovine prenijeti za života. Razlika u odnosu na ugovor o doživotnom uzdržavanju je trenutak prijenosa prava vlasništva, a to je prijenos za života, što znači od sklapanja ugovora sve do

smrti primatelja uzdržavanja. A kako je činjenica smrti nešto što je *certus an incertus quando*, ugovorom je potrebno ugovoriti prijenos prava vlasništva odmah, jer ako postoji odredba da će prijenos biti nakon sklapanja ugovora može biti nejasno o kojem se ugovoru radi.¹⁰⁶

Ugovor o doživotnom uzdržavanju i ugovor o dosmrtnom uzdržavanju u Republici Hrvatskoj moraju biti u pisanom obliku i ovjeriti ih mora sudac nadležnog suda ili ih solemnizira javni bilježnik ili su sačinjeni u obliku javnobilježničkog akta. U članku 580. stavak 2. Zakona o obveznim odnosima RH je izrijekom propisano da je javni bilježnik, odnosno sudac, dužan prilikom sastavljanja ili ovjere ugovora dužan strankama ugovor pročitati te stranke upozoriti na pravne posljedice. Obveza da se ugovor pročita i strankama objasne pravne posljedice prilikom sastavljanja ugovora u obliku javnobilježničkog akta proizlaze i iz članka 57., 58. i 69. Zakona o javnom bilježništvu RH. Stoga se navedena odredba u prvom redu odnosi na slučajeve kada sudac ovjerava ugovor jer javni bilježnik prilikom sastavljanja akta ili solemnizacije privatne isprave u svakom slučaju mora pročitati i objasniti strankama sadržaj akta, u suprotnom temeljem članka 70. Zakona o javnom bilježništvu RH isprava nema snagu javne isprave. Zakonodavac je dao važnost formi ugovora i time što je propisao da sadržaj ugovora može ovjeriti sudac nadležnog suda, stoga ugovor ne može ovjeriti sudski savjetnik ili koji drugi zaposlenik suda.¹⁰⁷

5.2.2. Predmet ugovora

Predmet ugovora o doživotnom uzdržavanju u Republici Sloveniji mogu biti nekretnine i pokretnine koje su namijenjene za uporabu ili iskorištavanje nekretnina, s time da ugovorom mogu biti obuhvaćene i druge pokretnine, ali one moraju biti u ugovoru izričito navedene.¹⁰⁸ Predmet prijenosa može biti cijela ili samo dio imovine koje je primatelj uzdržavanja vlasnik u trenutku sklapanja ugovora, s time da do prijenosa prava vlasništva dolazi nakon smrti primatelja uzdržavanja. Obveza davatelja uzdržavanja je pružanje uzdržavanja sadržaj kojeg je konkretno određen u samom ugovoru s obzirom na to da zakonom nije propisan sadržaj uzdržavanja. Primatelj uzdržavanja može se temeljem članka 559. Zakona o obveznim odnosima RS odreći prava raspolaganja imovinom za korist davatelja uzdržavanja, kako primatelj uzdržavanja ne bi otu-

102 Suholežnik, Neja. 2018. *Pogodba o dosmrtnem preživljanju in pogodba o preužitku*. Magistersko diplomsko delo. Pravna fakulteta. Ljubljana. Str. 6.

103 Dedno pravo. *Pogodba o dosmrtnem preživljanju*. <https://www.dedno-pravo.si/dednopravne-pogodbe/pogodba-dosmrtno-prezivljanje> (pristupljeno 11. studenog 2019.)

104 Dedno pravo. *Pogodba o preužitku*. <https://www.dedno-pravo.si/dednopravne-pogodbe/pogodba-o-preužitku> (pristupljeno 31. listopada 2019.)

105 Pravo za vse: *Vpliv sklenitve pogodbe o preužitku na zapuščinu*. <https://www.pravozavse.si/vpliv-sklenitve-pogodbe-o-preužitku-na-zapuscino/> (pristupljeno 31. listopada 2019.)

106 Kačer, Hrvoje; Radolović, Aldo; Slakoper, Zvonimir. 2006. *Zakon o obveznim odnosima s komentarom*. Poslovni zbornik. Zagreb. Str. 543.

107 Ivančić Kačer, Blanka; Perkušić, Ante. 2006. *(Ne)dopušteni nasljednopravni ugovori ili ugovori nasljednog prava ili paranasljedni ugovori u Hrvatskom pozitivnom pravu*. Pravni vjesnik 22 (1-2). Osijek. Str. 128.

108 Suholežnik, Neja. *op.cit.* (bilj. 102.). Str. 10.

dio imovinu koju je ugovorom obećao davatelju uzdržavanja. S obzirom na to da se radi o *lex specialis* Zakona o obveznim odnosima RS u odnosu na Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima¹⁰⁹ Republike Slovenije (dalje: Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima RS), zabrana opterećenja i otuđenja može se upisati u zemljišnu knjigu, temeljem članka 559. Zakona o obveznim odnosima RS, iako se ne radi o osobama utvrđenim člankom 38. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima RS¹¹⁰, to jest iako ugovorne strane nisu bliski srodnici.¹¹¹

Predmet ugovora o dosmrtnom uzdržavanju mogu biti nekretnine i samo one pokretnine koje su namijenjene za uporabu i iskorištavanje navedene nekretnine, s time da do prijenosa prava vlasništva dolazi u trenutku sklapanja ugovora, odnosno za života primatelja uzdržavanja. Ugovorne strane mogu dogovoriti da su preuzimateljeve obveze: povremena novčana davanja, osiguravanje životnih potreba, stambenog prostora, dopuštanje uživanja određenog zemljišta i slično, s time da ugovorne strane same ugovorom konkretno određuju sadržaj obveze uzdržavanja.¹¹² Ugovorne strane mogu u zemljišnu knjigu upisati zabranu otuđenja ili opterećenja za korist primatelja uzdržavanja kao i služnosti plodouživanja, uporabe i stanovanja, iako je primatelj uzdržavanja dovoljno zaštićen već samim upisom dosmrtnog uživanja ili stvarnog tereta.¹¹³ Ako preuzimatelj, to jest davatelj uzdržavanja nekretninu otudi, za ispunjenje obveza iz ugovora je odgovoran novi stjecatelj nekretnine, pod uvjetom da je u zemljišnu knjigu upisano dosmrtno uživanje, odnosno stvarni teret. Prema tome, primatelj uzdržavanja ima pravo zahtijevati ispunjenje obveza prema svakodobnom vlasniku nekretnine.¹¹⁴

U Republici Hrvatskoj predmet ugovora o doživotnom uzdržavanju i ugovora o dosmrtnom uzdržavanju može biti sva ili dio imovine primatelja uzdržavanja. Stoga predmet ugovora mogu biti nekretnine, pokretnine i prava uključujući i sve pripadnosti stvari i prava, a pod nekretninama se smatraju i pokretnine koje služe za uporabu ili isko-

rištavanje nekretnina – *pertinencija* nekretnine.¹¹⁵ Sadržaj obveze uzdržavanja ugovorne strane konkretno ugovaraju u ugovoru, ali će se u pravilu sastojati u brizi i njezi primatelja uzdržavanja, davanju smještaja, prehrane, odijevanja, brige oko zdravlja i pokopa, a može se ugovoriti i novčana renta. Kod ugovora o doživotnom uzdržavanju davatelj uzdržavanja je ovlašten zatražiti upis zabilježbe ugovora u zemljišnoj knjizi, dok se kod ugovora o dosmrtnom uzdržavanju mogu ugovoriti stvarni tereti u korist prenositelja nekretnine.¹¹⁶ Prema tome, ako davatelj uzdržavanja otudi nekretninu primatelj uzdržavanja je osiguran stvarnim teretom jer stvarni teret ostaje na nekretnini svakodobnog vlasnika nekretnine. Za korist primatelja uzdržavanja se također može ugovoriti služnost plodouživanja, uporabe i stanovanja.

Davatelj uzdržavanja ne odgovara za dugove primatelja uzdržavanja, ali stranke mogu ugovoriti da će davatelj uzdržavanja odgovarati za postojeće dugove primatelja uzdržavanja koje ima u trenutku sklapanja ugovora prema točno određenim vjerovnicima.

5.2.2.1. Buduća imovina kao predmet ugovora

Postavlja se pitanje može li predmet ugovora o doživotnom uzdržavanju u Republici Hrvatskoj, odnosno u Republici Sloveniji, biti buduća imovina primatelja uzdržavanja. U pravnoj teoriji i sudskoj praksi postoje oprečna stajališta o tom pitanju. U Republici Hrvatskoj je sudska praksa zauzela stav kako predmet ugovora o doživotnom uzdržavanju može biti i buduća imovina jer je prema ranijem Zakonu o nasljeđivanju¹¹⁷ u članku 116. stavak 6. propisano kako se ugovorom o doživotnom uzdržavanju smatra i ugovor kojim je uz obećanje nasljedstva poslije smrti ugovorena zajednica života ili zajednica imanja, ili da će jedan ugovornik čuvati i paziti drugoga, obrađivati mu imanje i poslije smrti ga pokopati ili što drugo u tu svrhu.¹¹⁸ Nakon donošenja Zakona o obveznim odnosima RH 2005. godine, kojim je uređen ugovor o doživotnom uzdržavanju, navedena je odredba izostavljena te je postalo upitno može li se i nadalje raspolagati budućom imovinom, dakle onom koje će ostavitelj biti vlasnik u trenutku smrti. Stajalište nekkih je da se i nadalje ugovorom o doživotnom uzdržavanju može raspolagati i budućom imovinom jer je člankom 579. Zakona o obveznim odnosima

109 Stvarnopravni zakonik, Uradni list RS, br. 87/02 i 91/13. Prijevod na hrvatski jezik je Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima.

110 *Ibid.* Čl. 38 st. 4. Zabrana otuđenja ili opterećenja može se upisati u zemljišnu knjigu samo ako je određena između bračnih ili izvanbračnih drugova, roditelja i djece te posvojitelja i posvojenika. U tom slučaju će zabrana imati pravne učinke prema trećim osobama.

111 VSK Sklep CDn 283/2016. [http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111410898&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111410898](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111410898&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111410898) (pristupljeno 12. studenog 2019.)

112 Čl. 565. Zakona o obveznim odnosima RS.

113 Suholežnik, Neja. *op.cit.* (bilj. 102.). Str. 22.

114 *Ibid.*

115 Klarč, Petar; Vedriš, Martin. *Op.cit.* (bilj. 26.). Str. 511.

116 Kačer, Hrvoje; Radolović, Aldo; Slakoper, Zvonimir. *op.cit.* (bilj. 106). Str. 544.

117 Zakon o nasljeđivanju, NN br. 52/71 i 47/78

118 Butković, Marija. 2012. *Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 2082/99 od 21. 8. 2002.; Županijski sud u Rijeci, GŽ-786/01 od 18. 9. 2002. vidi Ugovor o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju u sudskoj praksi. Prilozi 3/2012. Hrvatska javnobilježnička komora. Zagreb. Str. 18., 21.*

RH propisano da primatelj uzdržavanja daje svu ili dio svoje imovine, kao i jer je člankom 380. stavak 3. Zakona o obveznim odnosima RH propisano da se i kupoprodaja može odnositi na buduću stvar, a na ugovor o doživotnom uzdržavanju se primjenjuju odredbe Zakona o obveznim odnosima RH o naplatnim pravnim poslovima.¹¹⁹ S druge pak strane postoji stajalište da predmet ugovora može biti samo imovina koja pripada primatelju uzdržavanja u vrijeme sklapanja ugovora.¹²⁰

U Republici Sloveniji i nadalje u Zakonu o obveznim odnosima RS postoji, u članku 557. stavak 3., odredba da se ugovorom o doživotnom uzdržavanju smatra i ugovor kojim je uz obećanje nasljedstva poslji smrti ugovorena zajednica života ili zajednica imanja ili da će jedan ugovornik čuvati i paziti drugoga, obrađivati mu imanje i poslije smrti ga pokopati ili što drugo u tu svrhu. Navedeni članak sadrži sporni termin „obećanje nasljedstva“ koji je sadržan u Općem građanskom zakoniku¹²¹, a prema kojem je nasljednopravni ugovor bio dopušten. Navedeni termin je sistematski nekorektno preuzet u Zakon o nasljeđivanju RS, a kasnije samo prepisan u Zakonu o obveznim odnosima RS. Unatoč tome je u Republici Sloveniji zauzeto stajalište kako predmet ugovora o doživotnom uzdržavanju može biti isključivo imovina koja je u vlasništvu primatelja uzdržavanja u trenutku sklapanja ugovora, a ne i buduća imovina.¹²² Ovu tezu potkrepljuju s načelom slobode oporučnog raspolaganja koja se ne može ograničiti ugovorom.¹²³ To proizlazi iz odredaba Zakona o nasljeđivanju RS prema kojima je ugovor kojim bi se ostavitelj obvezao raspoložiti imovinom koju će imati u trenutku smrti nevaljan, to jest zabranjeni su nasljednopravni ugovori među kojima je i ugovor o nasljeđivanju kojim netko svom suugovorniku ili trećoj osobi ostavlja svoju ostavinu ili njezin dio.¹²⁴ Smatra se da imovinom koju primatelj uzdržavanja ima u trenutku smrti može raspolagati samo oporukom i sporazumom o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno.

5.2.3. Usporedba ugovora o ustupu i raspodjeli imovine i ugovora o dosmrtnom uzdržavanju i ugovora o doživotnom uzdržavanju

Uspoređujući ugovor o ustupu i raspodjeli imovine i ugovor o dosmrtnom uzdržavanju u Republici Sloveniji, ugovor o ustupu i raspodjeli mogu sklapati samo predač i potomci, odnosno ostavitelj i nasljednici prvoga nasljednog reda, dok ugovor o dosmrtnom uzdržavanju mogu sklapati bilo koje osobe. Ako je sklopljen ugovor o dosmrtnom uzdržavanju, do prijenosa prava vlasništva na nekretninama dolazi odmah nakon sklapanja ugovora jednako kao i kod ugovora o ustupu i raspodjeli, s time da se kod ugovora o ustupu i raspodjeli može prenijeti sva ili dio imovine ustupitelja, dok se ugovorom o dosmrtnom uzdržavanju mogu prenijeti samo nekretnine. Nakon smrti ustupitelja nasljednici koji nisu obuhvaćeni ugovorom o ustupu i raspodjeli imovine i na taj ugovor nisu dali suglasnost, mogu tražiti da se imovina koja se rasporedila ugovorom uračuna kao dar u ostavinskom postupku te nasljednici imaju pravo na nužni dio, dok kod ugovora o dosmrtnom uzdržavanju nasljednici iz imovine koja je obuhvaćena tim ugovorom ne mogu tražiti nužni dio jer ta imovina ne ulazi u ostavinsku imovinu s obzirom na to da je ugovor o dosmrtnom uzdržavanju naplatni, dvostranoobvezni ugovor.¹²⁵

Uspoređujući ugovor o dosmrtnom uzdržavanju i ugovor o doživotnom uzdržavanju u Republici Sloveniji, kod tih ugovora se jedna ugovorna strana obvezuje uzdržavati drugu ugovornu stranu u zamjenu za stjecanje imovine od druge ugovorne strane. Razlika u ugovorima je u trenutku prijenosa imovine s primatelja uzdržavanja na davatelja uzdržavanja, i to kod ugovora o dosmrtnom uzdržavanju do prijenosa prava vlasništva na nekretnini dolazi odmah, dok kod je ugovora o doživotnom uzdržavanju prijenos prava vlasništva na nekretnini odgođen do smrti, odnosno nakon smrti primatelja uzdržavanja. Kod ugovora o doživotnom uzdržavanju, ako smrti davatelja uzdržavanja nastupi prije primatelja uzdržavanja, obveza uzdržavanja prelazi na nasljednike davatelja uzdržavanja, i to bračnog druga i potomka, samo ako oni na to pristanu, a ako ne pristanu na preuzimanje obveze, ugovor se raskida. Kod ugovora o dosmrtnom uzdržavanju nasljednici davatelja uzdržavanja nasljeđuju imovinu koja je prenesena ugovorom o dosmrtnom uzdržavanju te su stoga dužni ispunjavati obveze uzdržavanja, a u suprotnom primatelj uzdržavanja može tražiti raskid ugovora.¹²⁶ Bitno je naglasiti da kod ovih ugovora primatelj uzdržavanja

119 Crnić, Jadranko; Končić, Ana-Marija. 2005. *Ugovori o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju*. Komentar članaka 579.-589. Zakona o obveznim odnosima. Novi informator. Zagreb. Str. 5.

120 Klarić, Petar; Vedriš, Jadranko. *Op. cit.* (bilj. 26.). Str. 511.

121 Obćni državljanski zakonik št. 1/1811. Prijevod na hrvatski jezik je Opći građanski zakonik.

122 Suholežnik, Neja. *op.cit.* (bilj. 102.). str.11.

123 Zupančić, Karel. 2011. *Komentar Ustave Republike Slovenije, Človeške pravice in temeljne svoboščine*. 33. člen. Pravica do dedovanja. Temeljna načela dednega prava. <https://e-kurs.si/komentar/svoboda-oporocnega-razpolaganja-svoboda-testiranja/> (pristupljeno 14. studenog 2019.).

124 Zupančić, Karel. 2008. *Temeljna načela dednega prava*. Pravni letopis 2008. Zbornik inštituta za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani. Ljubljana. Str.77.

125 Odvetniška pisarna Lukančić. *Izročilna pogodba in nužni delež*. <https://www.lukancic.si/izročilna-pogodba-in-nužni-delež> (pristupljeno 31. listopada 2019.).

126 Suholežnik, Neja. *op.cit.* (bilj.102). Str. 33.

žavanja može ovim ugovorima raspolagati samo imovinom koju ima u trenutku sklapanja ugovora, a ne i imovinom koju će imati u trenutku svoje smrti. Kod tih ugovora davatelj uzdržavanja nakon smrti primatelja uzdržavanja nije odgovoran za njegove dugove, osim ako ugovorom nije drugačije ugovoreno, a sve to jer navedenim ugovorima davatelj uzdržavanja ne stječe imovinu kao nasljednik, to jest univerzalni pravni slijednik, već kao singularni pravni slijednik.¹²⁷

Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju u Republici Sloveniji bi u praksi sadržajno odgovarao ugovoru o dosmrtnom uzdržavanju u Republici Hrvatskoj jer do prijenosa prava vlasništva dolazi sklapanjem ugovora, odnosno za života, ali u Republici Sloveniji je izričito propisano da taj ugovor može biti sklopljen samo za nekretnine i one pokretnine koje su vezane za uporabu te nekretnine, dok je u Republici Hrvatskoj Zakonom o obveznim odnosima RH temeljem članka 586. određeno da se jedna strana obvezuje drugu stranu ili trećega uzdržavati do njegove smrti, a druga strana će prvoj strani za života prenijeti cijelu ili dio svoje imovine. Znači da se ugovorom o dosmrtnom uzdržavanju u Republici Hrvatskoj može prenijeti bilo koja imovina, a ne samo nekretnine te nije detaljnije propisan način uzdržavanja, za razliku slovenskog uređenja, gdje su moguće obveze propisane. U Republici Sloveniji je izričito propisano da ukoliko preuzimatelj, to jest davatelj uzdržavanja otudi nekretninu koju je stekao ugovorom o dosmrtnom uzdržavanju, novi stjecatelj nekretnine preuzima obveze iz ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, ako je dosmrtno uživa- nje, odnosno stvarni teret, upisan u zemljišnu knjigu. Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju Republike Slovenije mora biti sklopljen u obliku javnobilježničkog akta dok ugovor o dosmrtnom uzdržavanju u Republici Hrvatskoj može ovjeriti sudac nadležnog suda, ili ga može solemnizirati javni bilježnik, ili može biti sastavljen u obliku javnobilježničkog akta.

6. ZAKLJUČAK

Uspoređujući slovensko i hrvatsko zakonodavstvo vezano uz nasljednopravne i obveznopravne odnose s nasljednopravnim učincima, možemo zaključiti da je pravno uređenje vrlo slično što proizlazi iz zajedničkog pravnog nasljeđa iz vremena SFRJ. Nakon osamostaljenja obiju država vidljivi su različiti pravci kojim je zakonodavstvo prema potrebama svoga pravosudnog sustava krenulo, prema tome i razlike u javnom bilježništvu. U

127 Judikat VSO18469. [http://www.sodnapraksa.si/?q=id:28351&database\[SOSC\]=SOSC&database\[SOPM\]=SOPM&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=28351](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:28351&database[SOSC]=SOSC&database[SOPM]=SOPM&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=28351) (pristupljeno 19. studenog 2019.).

Republici Hrvatskoj je 2003. godine donesen novi cjeloviti Zakon o nasljeđivanju RH kojim je javnim bilježnicima kao povjerenicima suda, zbog preoprećenosti sudstva prenesena nadležnost u nespornim ostavinskim postupcima. Istim zakonom je javnim bilježnicima dana nadležnost za sastavljanje javne oporuke te u obliku javnobilježničkog akta, sastavljanje ugovora o ustupu i raspodjeli imovine za života, ugovora o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno, ugovora o prijenosu nasljednog dijela prije diobe i isprava o opozivu oporuke.¹²⁸

U Republici Sloveniji su također postojale tendencije za prijenos nadležnosti u nespornim ostavinskim postupcima sa sudova na javne bilježnike, ali to još uvijek nije ostvareno.¹²⁹ U pravnoj teoriji se raspravljalo o tri načina, odnosno sustava temeljem kojih bi javni bilježnici mogli provoditi ostavinske postupke u Republici Sloveniji, i to u okviru javnih ovlasti kao slobodno zvanje, temeljem sudskog naloga kao povjerenik suda ili neposredan nositelj sudske funkcije kao državno tijelo.¹³⁰ Kako nije došlo do reforme, odnosno donošenja cjelovitoga novog Zakona o nasljeđivanju RS, nije došlo ni do prijenosa nadležnosti u ostavinskim postupcima na javne bilježnike, iako postoji potreba radi rasterećenja sudstva Republike Slovenije.¹³¹

Zakonodavac je radi rasterećenja sudstva u Republici Sloveniji sa sudova na javne bilježnike prenio nadležnost na području obiteljskog prava. Obiteljskim zakonom¹³² Republike Slovenije je 2019. godine na javne bilježnike prenesena nadležnost sporazumnog razvoda braka u slučajevima kada bračni drugovi nemaju maloljetnu djecu te, u obliku javnobilježničkog akta, sastavljanje svih vrsta ugovora kojima se uređuju imovinska prava i obveze bračnih drugova. Prijenosom nadležnosti na javne bilježnika kod sporazumnih razvoda brakova neposredno su rasterećeni sudovi, a dodjelom ostalih nadležnosti smanjila se mogućnost nastanka sporova te osigurala pravna sigurnost na području obiteljskog prava u Republici Sloveniji.

Svrha je javnobilježničkog akta kao posebnog oblika sklapanja ugovora kako u nasljednopravnim i obveznopravnim tako i obiteljskim odnosima da stranke budu svjesne smisla i pravnih posljedica svojih izjava volje i sklopljenih pravnih poslova. Prema tome, svrha propisanog oblika je u prvom

128 Crnić, Jadranko. 2003. *Što donosi (novi) Zakon o nasljeđivanju*. Javni bilježnik br. 45. Zagreb. Str. 24.

129 Braniselj, Erika. 2003. *Prenos zapušćinskih zadeva na notarje*. Notarski vestnik. Str. 28.

130 Čermelj, Katja. 2003. *Sprememba zapušćinskega postopka*. Notarski vestnik. Str. 38.

131 Ude, Lojze. 2005. *Za večja pooblastila notarjem v zapušćinskem postopku*, Notarski vestnik. Str. 8

132 Družinski zakonik, Uradni list RS, br. 15/17, 21/18 - ZNOrg i 22/19. Prijevod na hrvatski jezik je Obiteljski zakon.

redu zaštita interesa ugovornih stranaka kod onih pravnih poslova koji mogu za stranke imati značajnije dalekosežne pravne posljedice. Javni bilježnik je prilikom sastavljanja javnobilježničkih akata dužan poštivati oblik i sadržaj propisan za valjanost javnobilježničkog akta, utvrditi pravu i ozbiljnu volju stranaka, poučiti ih o pravnim posljedicama poduzetog pravnog posla i spriječiti unošenje nejasnih ili dvosmislenih formulacija u akt. Javni bilježnik kao osoba javnog povjerenja prilikom izvršavanja javnih ovlasti ne postupa samo u interesu jedne stranke, već u interesu svih ugovornih stranaka te time osigurava preventivnu pravnu sigurnost u pravnim odnosima.

Zakonodavac je propisao za određene pravne poslove oblik javnobilježničkog akta i sudjelovanje javnoga bilježnika kao osobe javnog povjerenja

zbog dalekosežnosti pravnih posljedica na imovinskopravne odnose stranaka, a sve u svrhu osiguranja pravne sigurnosti. Navedeni ugovori koji imaju dalekosežne posljedice na imovinskopravne odnose stranaka zadiru i u posebno osjetljivo područje obiteljskih i nasljednopravnih odnosa te stoga zahtijevaju posebnu pozornost prilikom sklapanja pravnih poslova.

Svrha takvoga zakonskog uređenja je smanjiti mogućnost nastanka sporova u svezi s poduzetim pravnim poslovima koji su zbog osjetljivosti odnosa, koji se tim poslovima uređuju, posebno složeni i dugotrajni. Oblik javnobilježničkog akta je naravno bitan radi osiguranja pravne sigurnosti, osiguranja međusobnih odnosa ugovornih stranaka, njihovih interesa te osiguranja širih javnih interesa.

NOTARIAL DEED WITH INHERITANCE EFFECTS IN SLOVENIAN AND CROATIAN LAW: CONCEPTUAL SIMILARITIES AND DIFFERENCES

Summary

Notaries of the Republic of Slovenia are competent to draw up in the form of a notarial deed by the Law on Succession and the Notary Act an agreement on the renunciation of inheritance and a will and by the Obligations code a gift contract in case of death, a property conveyance and distribution contract, a contract of annuity for life and a contract on support until death. The involvement of notaries in concluding legal affairs in the area of family and inheritance relations is essential because of the far-reaching property consequences of the parties and the sensitivity of the relationships governed by such legal affairs. By professionally drafting documents in the form of a notarial deed relating to hereditary and family relations, and by their role as an impartial person acting in the interest of all parties, notaries ensure legal certainty and at the same time prevent disputes from arising or facilitate the settlement of disputes should they arise.

Keywords: Notaries, notarial deed, inheritance relations, contract, will.

IZVORI

KNJIGE I ČLANCI

- Borčić, Jadranka; Kontrec, Damir. 2014. *Priručnik za praktičnu primjenu zakona o nasljeđivanju*. Hrvatska javnobilježnička komora. Zagreb.

- Braniselj, Erika. 2003. *Prenos zapušćinskih zadev na notarje*. Notarski vestnik. 28.-29.

- Crnić, Jadranko; Končić, Ana-Marija. 2003. *Zakon o nasljeđivanju s komentarom, sudskom praksom, priložima, primjerima i abecednim kazalom pojmova*. Organizator. Zagreb.

- Crnić, Jadranko; Končić, Ana-Marija. 2005. *Ugovori o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju. Komentar članaka 579.-589. Zakona o obveznim odnosima*.

Novi informator. Zagreb.

- Crnić, Jadranko. 2003. *Što donosi (novi) Zakon o nasljeđivanju*. Javni bilježnik, br. 45. Zagreb. 22.-32.

- Čermelj, Katja. 2003. *Sprememba zapušćinskoga postupka*. Notarski vestnik. 38-45.

- Ernst, Hano; Josipović, Tatjana. 2009. *Javni bilježnici i javni registri*. Zbornik pravnog fakulteta u Zagrebu. Godina 59., broj 6. Zagreb. 1117.-1152.

- Gabler-Čižmek, Marijana. 2003. *Priručnik za praktičnu primjenu ostavinskog postupka koji provode javni bilježnici kao sudski povjerenici*. Hrvatska javnobilježnička komora. Zagreb.

- Galić, Zoran; Laušin, Tomislav; Longyka, Tomaž; Nikolić, Nina. 2003. *Hrvatsko-slovensko/engleski, Slovensko-hrvatski pravni rječnik pravni rječnik*. Komunikado, Ljubljana.

- Ivančić Kačer, Blanka; Perkušić, Ante. 2006. *(Ne) dopušteni nasljednopravni ugovori ili ugovori nasljednog prava ili paranasljedni ugovori u Hrvatskom pozitivnom pravu*. Pravni vjesnik 22 (1-2). Osijek. 103.-165.
- Jeromen, Jernej. 2018. *Skupna oporoka*. Notarski vestnik. 66.-68.
- Hren, Petra. 2017. *Oblike oporok v slovenskem pravu in možnost elektronske oporoke*. Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani. 187.-202.
- Kačer, Hrvoje; Radolović, Aldo; Slakoper, Zvonimir. 2006. *Zakon o obveznim odnosima s komentarom*. Poslovni zbornik. Zagreb.
- Klarić, Petar; Vedriš, Martin. 2008. *Gradansko pravo*. Narodne novine d.d., Zagreb.
- Kontrec, Damir; Matko-Ručdjak, Jožica; Sessa, Đuro. 2015. *Zakon o nasljeđivanju s komentarima, poveznicama, sudskom praksom, priložima, primjerima i abecednim kazalom*. Organizator. Zagreb.
- Maganić, Aleksandra. 2013. *Javni bilježnik u elektroničkom pravnom prometu*. Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu. Godina 63., broj 2. Zagreb. 383.-431
- Podgoršek, Bojan. 2009. *Notarski zapis v družinskih zadevah*. Pravni letopis 2009. Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani. 165.-175.
- Primožič, Helena. 2003. *Vloga notarjev v dednih razmerjih*. Notarski vestnik. 30.-37.
- Suholežnik, Neja. 2018. *Pogodba o dosmrtnem preživljanju in pogodba o preužitku*. Magistersko diplomsko delo. Pravna fakulteta. Ljubljana.
- Ude, Lojze. 2005. *Za večja pooblastila notarjem v zapušćinskem postopku*, Notarski vestnik. 8.-16.
- Zupančič, Karel. 2008. *Temeljna načela dednega prava*. Pravni letopis. Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani. 75.-82
- Žnidaršič Skubic, Viktorija. 2008. *Dedna pogodba, dednopravne klavzule v ženitni pogodbi in skupna oporoka*. Pravni letopis. Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani. 85.-100.
- Žnidaršič Skubic, Viktorija. 2013. *Izročilna pogodba-Pogodba obligacijskega prava z dednopravnimi elementi*. Pravnik br. 3-4. Ljubljana. 145.-175.
- službeno pročišćeni tekst, 64/16 – odl. US i 20/18 – OROZ631.
- Pravilnik o centralnem registru oporok, Uradni list RS, br. 2/07, 64/08 i 37/09.
- Pravilnik o Hrvatskom upisniku oporuka, NN br. 135/03, 164/04 i 91/19.
- Pravilnik o poslovanju notarja, Uradni list RS, br. 50/94, 28/95, 18/09 i 30/11.
- Stvarnopravni zakonik, Uradni list RS, br. 87/02 i 91/13.
- Ustava Republike Slovenije, Uradni list RS, br. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 i 75/16 – UZ70a.
- Zakon o dedovanju, Uradni list SRS, br. 15/76.
- Zakon o dedovanju, Uradni list SRS, br. 15/76, 23/78, Uradni list RS, br. 13/94 – ZN, 40/94 – odl. US, 117/00 – odl. US, 67/01, 83/01 – OZ, 73/04 – ZN-C, 31/13 – odl. US i 63/16.
- Zakon o dedovanju kmetijskih gospodarstev, Uradni list RS, br. 70/95, 54/99 – odl. US i 30/13.
- Zakon o javnom bilježništvu, NN br. 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09 i 120/16.
- Zakon o obveznim odnosima, NN br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18.
- Zakona o nasljeđivanju, Službeni list, br. 42/65, 44/65. ispr., 47/65. ispr., 43/82, 72/82, Narodne novine, 47/78 i 53/91.
- Zakon o nasljeđivanju, NN br.52/71 i 47/78.
- Zakon o nasljeđivanju, NN br. 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19.
- Zakon o notariatu, Uradni list RS, br. 2/07 – službeno pročišćeni tekst, 33/07 – ZSReg-B, 45/08 i 91/13.
- Zakon o partnerski zvezi, Uradni list RS, br. 33/16.
- Zakon o ratifikaciji konvencije o jednoobraznom zakonu o obliku međunarodnog testamenta, sa prilogom, Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori, br. 3/77.
- Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola NN 92/14, 98/19.

PRAVNI AKTI

- Družinski zakonik, Uradni list RS, br. 15/17, 21/18 – ZNOrg i 22/19.
- Javnobilježnički poslovnik, NN br. 38/94, 82/94, 37/96, 151/05, 115/12 i 120/14.
- Obćni državljanski zakonik št. 1/1811.
- Obiteljski zakon, NN br. 103/15.
- Obligacijski zakonik, Uradni list RS, br.83/01.
- Obligacijski zakonik, Uradni list RS, br. 97/07 –

MREŽNA I ELEKTRONIČKA VRELA

- Čebokli, Meta. 2018. *Sporazum o odgovedi nevedenemu dedovanju*. Magistersko diplomsko delo. Pravna fakulteta Ljubljana. <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=112177&lang=slv> (pristupljeno 2. rujna 2019.).
- Dedno pravo. *Dednopravne pogodbe*. <https://www.dedno-pravo.si/dednopravne-pogodbe> (pristupljeno 23. rujna 2019.).

- Dedno pravo . *Pogodba o dosmrtnem preživljanju*. <https://www.dedno-pravo.si/dednopravne-pogodbe/pogodba-dosmrtno-prezivljanje> (pristupljeno 11. studenog 2019.).
- Dedno pravo. *Pogodba o preužitku*. <https://www.dedno-pravo.si/dednopravne-pogodbe/pogodba-o-preuzitku> (pristupljeno 31. listopada 2019.).
- Dolenc, Miha. *Dedno pravo. Kaj je izročilna pogodba*. <https://www.dedno-pravo.si/pogosta-vprasanja/142-kaj-je-izrociilna-pogodba> (pristupljeno 25. listopada 2019.).
- European justice. *Nasljeđivanje Slovenija*. https://e-justice.europa.eu/content_general_information-166-si-maximizeMS_EJN-hr.do?member=1 (pristupljeno 3. rujna 2019.).
- Horvat, Maja. 2013. *Oporočno dedovanje in notarska oporoka*. Diplomsko delo. Pravna fakulteta Maribor. <https://dk.um.si/Dokument.php?id=59136> (pristupljeno 5. rujna 2019.).
- Hrvatini, Branko. 2003. *Nasljednopravni ugovori*. Zagreb. http://www.vsrh.hr/CustomPages/Static/HRV/Files/HrvatiniB_Nasljednopravni-ugovori_2003s.pdf (pristupljeno 30. kolovoza 2019.).
- Lepej, Staša. 2014. *Nepremičninsko pravo - 4 del: darilna, izročilna in druge pogodbe*. <https://deloindom.delo.si/upravljanje/nepremicninsko-pravo-4-del-darilna-izrociilna-druge-pogodbe> (pristupljeno 2. rujna 2019.).
- Informiran.si. *Kaj morate nujno vedeti o oporoki*. https://www.informiran.si/portal.aspx?content=nujne_informacije_o_oporoki (pristupljeno 24. rujna 2019.).
- Notarska zbornica slovenije. *Urejanje dednih in zapuščinskih zadev*. <https://www.notar-z.si/storitve/urejanje-dednih-in-zapuscinskih-zadev> (pristupljeno 5. rujna 2019.).
- Notarska zbornica Slovenije, *Oporoka*. <https://www.notar-z.si/storitve/oporoke> (pristupljeno 23. rujna 2019.).
- Odvetniška pisarna Lukančič. *Izročilna pogodba in nujni delež*. <https://www.lukancic.si/izrociilna-pogodba-in-nujni-delez> (pristupljeno 31. listopada 2019.).
- Pravinaset.com. *Mala pravna enciklopedija. Izročilna pogodba*. <http://pravinasvet.com/enciklopedija//izrociilna-pogodba> (pristupljeno 25. listopada 2019.).
- Pravo za vse: *Vpliv sklenitve pogodbe o preužitku na zapuščino*. <https://www.pravozavse.si/vpliv-sklenitve-pogodbe-o-preuzitku-na-zapuscino/> (pristupljeno 31. listopada 2019.).
- *Ugovor o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno i krug ugovaratelja* <http://www.edusinfo.hr/DailyContent/Topical.aspx?id=27856> (pristupljeno 12. rujna 2019.).
- Zupančič, Karel. 2011. *Svoboda oporočnega raspolaganja (svoboda testiranja)*. Komentar Ustave Republike Slovenije. <https://e-kurs.si/komentar/svoboda-oporocnega-razpolaganja-svoboda-testiranja/> (pristupljeno 20. rujna 2019.).

SUDSKA PRAKSA

- VSK Sklep CDn 283/2016. [http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111410898&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111410898](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111410898&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111410898) (pristupljeno 12. studenog 2019.).
- Sodna praksa VSL Sodba I Cp 1467/2017. <http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111415083&database%5BSOVS%5D=SOVS&database%5BIESP%5D=IESP&database%5BVDSS%5D=VDSS&database%5BUPRS%5D=UPRS&submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111415083>
- Judikata VSO18469 [http://www.sodnapraksa.si/?q=id:28351&database\[SOSC\]=SOSC&database\[SOPM\]=SOPM&submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=28351](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:28351&database[SOSC]=SOSC&database[SOPM]=SOPM&submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=28351) (pristupljeno 19. studenog 2019.).
- Butković, Marija. 2012. *Ugovor o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju u sudskoj praksi*. Prilozi 3/2012. Hrvatska javnobilježnička komora. Zagreb.